

LAISKA

LIETUVIAMS

1 9 6 5

*** GYVENIMUI TEKANT	146
P. Razminas SANTYKIAI TARP TĖVŲ IR BREŠTANČIO JAUNIMO	148
A. Gylytė TĖVŲ SANTYKIAI SU VAIKAIS	157
V. Cukuras POKALBIS KELYJE Į TIESĄ	160
I. Regienė KUNIGAS IR LIETUVYBĖ	164
P. Pakalnis "ŽEMĖS DREBĖJIMAS" ČILĖJ	166
Studentai PIRMIEJI ĮSPŪDŽIAI NAŠLAITYNĄ APLANKIUS	168
G. Ivaškienė GEGUŽIS, ŠEŠTINĖS IR SEKMINĖS ŠEIMOJE	170
B. Krištanavičius, S. J. BADO ŠMĖKLA	173
SKAITYTOJO ŽODIS	177
K. Bučmys, O.F.M. EKRANO MIRGESY	178

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius Kęstutis Trimakas, S. J.

Redakcijos nariai Gediminas Kijauskas, S. J.

Dr. Arūnas Liulevičius

Administratorius Petras Kleinotas, S. J.

Viršelės ir vinjetės Algirdo Kurausko

Fotografijos Algimanto Kezio, S. J.

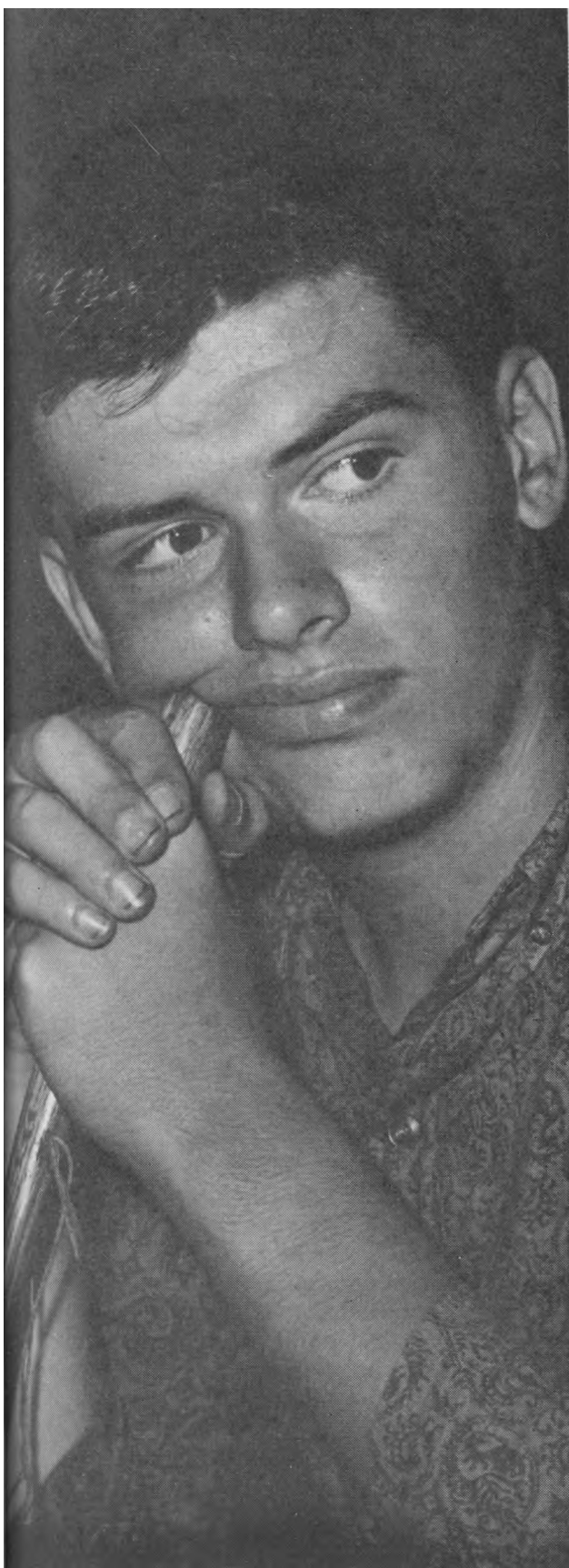
Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, 111 60636

Telefonas REpublic 7-8400

Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams — 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30 c. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

1965. Vol. XVI

NR. 5 — MAY

G E G U Ž I S

LAISKAI
LIETUVIAMS

TĖVŲ IR JAUNUOLIŲ pasisakymai apie tarpusavius santykius tik retai rodo giedrų, dažniau permainos įtampą, o kai kada stačiai grūmojančią audrą. Visi mes guodžiamės pasakymu, kad po audros ateis giedra ir po brendimo – suaugusio gyvenimas. Tiesa, tačiau tai nėra kiek nemažina jaunuolių blaškymosi dabar, gal tik truputį paguodžia ateities viltim tėvus, o įtampa lieka ta pati, kaip buvus. Visgi nenuostabu, kad taip yra. 13-19 metai yra perėjimo tiltas iš vaikystės į suaugusio dienas; tai kryžkelė, apsprendžianti kur vėliau pasukti. Kritiškas tai laikas ne vien bręstančiam jaunuoliui, bet ir jo tėvams. Nuo to, kaip tėvai reaguoja, nemažai priklauso, kas iš jaunuolio bus. Brendimo metu ne tik jaunuolis parodo, ar jis vertai subręs, bet ir tėvai, ar jie verti tėvą pašaukimo.

GYVENIMUI TEKANT

■ "L. L." KONKURSAS

"L. L." straipsnio konkursą "Santykiai tarp tėvų ir bėstančio jaunimo" laimėjo sekančios asmenys: suaugusiųjų grupės I premiją — P. Razminas iš Čikagos, II — J. Jaskauskas iš Daytono, Ohio (JAV), III — V. Genytė - Šmaižienė iš Winnipeg Kanadoje; jaunimo grupės I premiją — A. M. Gylytė iš Čikagos, II — A. Hermanas iš Vasario 16 gimnazijos Vokietijoje. Premijos bus įteiktos "L. L." šventėje birželio 5 d.

■ JAUNIMO KONGRESAS

Sekančiais metais Čikagoje Dainų Šventės savaitėje ruošiamas viso Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas. Tikimasi 1966 metus paskelbti Jaunimo Metais ir jų vasarą surengti studijų dienas visam jaunimui.

Jaunimo Kongreso Komitetas savo pirmuoju atsišaukimu kreipėsi "į laisvojo pasaulio lietuvių jaunimą, kviesdamas jį savo jaunatvės idealizmu bei entuziazmu tiesti kelius tarpusavio bendravimui bei bendradarbiavimui plėsti, išieivijos tautinei gyvybei ugdyti ir Lietuvos laisvės kovai laimėti". Komitetas prašo jaunimui visų lietuvių dėmesio bei paramos.

Kaip kongresas pasiseks? Ar jo nunistelbs tuo pačiu metu ruošiamas Dainų Šventė? Kokio pobūdžio jis turi būti? Tai rengėjų rūpesčiai. Galutinai šioms klausimams atsakymus duos pats jaunimas savo darbu, kuris šiuo metu dar nėra tiksliai pramatomas. Gal ir gerai, kad į šį kongreso darbą yra kviečiami visi, kurie "jaučiasi esą jauni".

■ SESERYS DEMONSTRACIJOSE

Kovo mėnesį visos Amerikos akys sekė įvykius Selmoje. Šiame Alabamos miestelyje 25,000 gyventojų didesnė pusė yra negrai, bet iš jų balsuoti galinčiųjų tik saujelė. Pradžioje demonstracijos už negrų balsavimo teises buvo užgniauztos dideliu žiaurumu. Tada, Martynui Liuteriui King kviečiant, suvažiavo demonstruoti įvairių tikėji-

mų dvasiškai, jų tarpe nemaža kunigų ir seserų vienuolių. Kai kurie tuo piktinosi, teigdami, kad kunigai ir seserys vienuolės neturi kištis į politiką. Tų dalyvių motyvus teisingiau interpretavo jų vyresnieji: Baltimores kardinolas tvirtino, kad šis dalyvavimas yra katalikų sąžinės reikalas, o Sesuo Mary Luke Tobin, Loretto seserų generale, aiškino, kad "tai parodo seserų gilų rūpestį žmonių problemoms, jų vertei bei teisėms".

Selmos saugumo viršininko Baker tvirtinimu, dėka dvasiškių ir seserų buvo išvengta didesnių žiaurumų. Nežiūrint to, nuo baltųjų rankų už negrų teises žuvo du: baptistų kunigas lames Reeb ir katalikė pasaulietė Mary Luizzo; abu — baltieji.

■ MARIJOS VIETA

Svarstant Marijos vietą katalikų Bažnyčioje, vieni sako, kad Marija per daug gerbiama, kiti, kad per mažai; vieni, kad tai kliudo vienybei su protestantais; kiti, kad tas pamaldumas yra reikalingas vienybei atsiekti. Bažnyčios Visuotiniam Suvažiavime buvo pacituotas pats Martynas Liuteris: "Sutverta Marija negali būti pakankamai gerbiama".

Kardinolo Leger ir kai kurių kitų tvirtinimu, praeityje katalikų tarpe pamaldumas į Mariją kartais būdavo perdėtas. Tačiau Marijai buvo ir bus vietos krikščionių širdyse. Tik ji nėra sau, bet Kristui. Tad ir jos gerbimas turi vesti į Kristų. Tai pabrėžė ir popiežius Paulius VI savo laiške Santo Domingo mieste suruoštam Marijos Kongresui (tema "Marija Šventajame Rašte"), kuriame dalyvavo ir protestantai stebėtojai. "Marija mokyklos ir mus ir jus geriau suprasti Kristų," pareiškė vienas žymus Varšuvos liuteronų pastorius.

■ KA REIŠKIA PATIRTIS

Prieš du metus išvykę pirmieji Taikos Korpo darbuotojai jau grįžo atgal į JAV, Kaip praneša NBC, daug kas iš jų sakosi

nebesuprantą likusiųjų JAV, o taip pat esą jų nesuprasti. Jie nebesupranta likusiųjų, kai šie tiek daug kalba apie sportą ir kitus grįžusiems mažmožiais atrodančius dalykus; o likusieji nesupranta, kai Taikos Korpo darbuotojai pasakoja apie ekonominiai atsilikusiuose kraštuose patirtas problemas.

Štai ką reiškia patirtis. Atrodo, kad Taikos Korpo darbuotojai bus naudingi ne tik savo darbu ekonominiai atsilikusiems kraštams, bet ir savo patirtimi JAV-ėms, pažangioms savo ekonomija, bet dar vis tebeatsilikusioms dėmesiu ir atsakomybe už kitus pasaulį.

■ LIETUVIAI PIETŲ AMERIKOJ

"Pakilusi ir vieninga nuotaika" — taip daugelio buvo apibūdinta dvasia, vyravusi III Pietų Amerikos Lietuvių Kongrese Sao Paulo, Brazilijoje. Kongresas savo tikslą atsiekė, išjudindamas Pietų Amerikos lietuvius (jie jau entuziastingai galvoja apie IV Kongresą 1967 m. Buenos Airese, Argentinoje), atkreipdamas kitataučių dėmesį į pavergtą Lietuvą bei išeivius lietuvius, o taip pat nukreipdamas ir kitose pasaulio šalyse gyvenančiųjų tautiečių žvilgsnį į savuosius Pietuose.

■ DIALOGAS SU ATEISTAIS

Katalikų Bažnyčioje įsteigiamas naujas sekretoriatas, siekiantis užvesti dialogą su ateistais. Savo *Ecclesiam suam* enciklikoje Paulius VI yra užsiminęs apie ateistus, kad jis tikisi, "jog jie vieną dieną galės pradėti su Bažnyčia dialogą, kuris bus pozityvesnis už ligšiolinius apgailėtinus santykius".

Šimet 17-je Katalikų Intelektualų Savaitėje Paryžiuje buvo vedamos diskusijos tarp krikščionių ir netikinčiųjų. Nors konservatyvieji sluoksniai Prancūzijoje smarkiai pasisakė prieš tokias diskusijas, Vatikanas neparodė nė mažiausio nepasitenkinimo. Abipusis išsiaiškinimas vedė į pažinimą. Tų diskusijų rezultatus Gilbert Mury, Marksistinių Studijų ir Tyrinėjimų Centro sekretorius, taip apibūdino: "Krikščionys sužinojo, kad ateistai nėra būtinai nemoralūs; o ateistai patyrė, kad krikščionys nėra būtinai intelektualiniai atsilikę".

To paties pokalbio dvasioje dr. J. Girniaus parašytą knygą "Žmogus be Dievo" svarsto kun. V. Cukuras šiame numeryje (160 psl.).

■ BEDARBAI JAUNUOLIAI

Fortune žurnalas kovo numeryje pateikia dėmesio vertų duomenų apie jaunuolių bedarbę. Jauniai sudaro 8% visų JAV darbininkų, tačiau jiems tenka 22% bedarbių. JAV darbo biuro statistikos rodo, kad gimnaziją metusiam jaunuoliui dabar yra sunkiau rasti darbą, negu prieš du metus: 1962 m. iš tų, kurie buvo prieš metus metę gimnaziją, 15.7% buvo be darbo; šiomet jų yra 31%. Sunkiau darbą gauna ir tie, kurie nesiekia aukštesniojo mokslo, o tik pasitenkina gimnazijos baigimu: 1962 m. prieš metus baigusiujų gimnaziją 9% dar turėjo darbą, gi 1965 m. tokių buvo 18%.

Tie faktai duoda akstiną jaunuoliams siekti tiek aukštojo mokslo, kiek tik jėgos išneša; mokslo metimas būtų klaida, kuriai gali būti daug laiko apgailėti.

■ PIRMOJI PORA

Paskutinėje Vatikano Suvažiavimo sesijoje savo atstovus turės ne tik pasauliečiai, vyrai ir moterys, bet ir vedusieji. Pirmą pakviestoji pora yra Alvarez ir Maria Icazai, Krikščioniškų Šeimų Sąjūdžio steigėjai Meksikoje ir jo pirmininkai visoj Lotynų Amerikoje.

"Mes manome, jog yra būtina, kad Suvažiavime girdėtusi šeima atstovaujas balsas; juk kokia šeima, tokia ir Bažnyčia," pareiškė Icazai, prašydami visų šeimų jiems parašyti savo sugestijas apie tai, ką jie turėtų Suvažiavime pasakyti".

■ TRYS VIETOJ VIENO

Moterų paskirtį nurodęs "3K" posakis *Kinder, Kirche und Küche* neseniai vokiečių moterų žurnale "Constanze" buvo pakeistas į "4K" posakį: vietoj *Kinder* pridėta *Karriere und Kosmetik*. Reikšminga, ar ne?

Tačiau netrukus viena skaitytoja laišku redakcijai pabandė viską sugrąžinti į realybę, pridėdama dar vieną "K" — *Kartoffel*.

SANTYKIAI TARP TĖVŲ IR BRĖSTANČIO JAUNIMO

PRANAS RAZMINAS

*1965 m. "L. L." konkurso
suaugusiųjų I-ąją premiją
laimėjęs straipsnis*

RŪPESČIO KELIANTI PROBLEMA

Problema taip svarbi ir plati, kad jos neįmanoma pagrindžiau šiuose rėmuose ap-
rėpti. Ji apima visus laikus, visas generaci-
jas ir visas tautas. Tačiau mums labiau rū-
pi lietuviškosios tremtinio ar emigranto šei-
mos kiemas. Tad čia bus bandoma paryš-
kinti tik keli šios svarbios problemos bruo-
žai, ypač charakteringi mūsų gyvenamajam
laikui. Problema dar dramatiškiau iškyla
šiam žemyne, kur taip aštriai pasigendama
apskritai bet kokio auklėjimo. Nenuostabu,
kad tėvai dažnai negali rasti atsakymo į sa-
vo rūpimiausią klausimą: Kaip man su tuo
savo atžalynu pasielgti?

Einant gilyn į problemos nagrinėjimą,
labai sunku atsiriboti nuo įprastinės kalti-
namosios medžiagos, kuri ir šiaip jau grasi-
nančiu būdu dominuoja mūsų spaudos pus-
lapiuose. Jokiu būdu čia nesiekama kaltin-
tojo vaidmens. Mat, kiekvienam lengva ta-
šyti baslį ant svetimos galvos. Argi sunku
būtų pasiteisinti? Aš neturiu šeimos, tad nu-
siplaunu rankas ir stoviu nuošaliai nuo vi-
sų jos problemų. Mano atžalynas jau gy-
vena savarankiškai, ir šeimos vargai jau
užmiršti. Jei man būtų leista kalbėti apie
šeimą, tai aš ją tik kaltinti galėčiau. Be to,
aš ir teisės turėčiau kaltinti, nes esu skai-
tęs gerų pedagogų veikalų apie auklėjimą...
O iš tam tikro taško esu ir įpareigotas tiesos
žodį pasakyti... Rodos, kaip ir aišku, kurio-
je pusėje aš atsistočiau, jei man būtų leista
kalbėti apie santykius tarp tėvų ir brėstan-
čio jaunimo... Tokie ir panašūs žodžiai gali
nuskambėti iš kai kurių lūpų.

Tačiau reikia pripažinti, kad daug tėvų
yra nusivylę savo brėstančiu jaunimu, kaip
ir jaunimas savo tėvais. Jų tarpusavio san-
tykiai gana šalti, o šiuo atveju šaltumas
kaip tik ir iškyla iš neigiamų apraiškų, nuo
kurių ir kai kurios lietuviškos šeimos nėra
laisvos. Tad noromis nenoromis gana sun-
ku visai atsipalaiduoti ir nuo kaltinamosios
medžiagos.

Šeiminės problemos jau yra vieno kito
pajudintos, bet jos sprendžiamos ryšium su
lietuviybės išlaikymo problema. Supranta-
ma, kad į tėvų ir brėstančio jaunimo santy-

kius įeina ir lietuviškoji pusė, bet tai yra tik viso rūpesčio dalis. Lietuviškoji šeima, kuri namuose bei savo tarpe vartoja lietuvių kalbą, kuri meldžiasi lietuviškai, kuri skaito lietuvišką spaudą ir dalyvauja lietuviškuose sambūriuose, lengviau spręs ir kitus kartais ir sunkius nesklandumus, negu tos šeimos, kurių tėvai ir jaunimas eina atskirais savo polinkių keliais, vieni čia nežvelgdami nieko gero, kiti nieko nenorėdami žinoti apie savo tėvų žemę.

Tačiau yra ir gražių pavyzdžių, kur tarp dviejų generacijų iškilusios problemos sprendžiamos nuosirdžiai, be durų daužymo. Nėra šeimos be problemų, tik ne visos jos turi neigiamo atspalvio. Kilniau, kai šeima bendrai meldžiasi namuose ar bažnyčioje, bet kas gali peikti, jei ji dėl kurių nors priežasčių meldžiasi atskirai. Net kartais ir griežtesni nuomonių skirtumai negalėtų būti laikomi blogybe, jei neveda šeimos narių į blogį, jei neprieštarauja krikščioniškajai moralei, jei nepažeidžia tėvų ar vaikų negincijamų teisių ir pareigų. Sakysim, nereikėtų per skubiai siaurinti laisvės ir tautinės veiklos supratimo. Jaunimas jau turi truputį kitokią tautinės veiklos ir apskritai tautos reikalų supratimą negu tėvai. Tai jaunimas pasako ir savo spaudoje. Jis jau žvelgia į savo tėvų žemę ir į tautos aspiracijas, banaliai sakant, iš tarptautinių vandenių, o tėvai tebegyvena praeitimi, ir visa, kas už šios praeities ribų, atrodo jiems dažnai tikra menkybe. Tų teigiamo atspalvio visų problemų nėra reikalo ir suminėti, nes jos neturėtų įnešti disharmonijos į šeimą. Jos tam tikra prasme šeimą net kilnina, kai tėvai ir jaunimas jau šeimoje moka vieni kitų nuomones toleruoti. Ten ir subordinacijos klausimas beveik neiškyla. Bet kitas vaizdas susidaro, kai tarp jaunimo ir tėvų iškyla neigiamo atspalvio problemų, kurios veda į nesantaiką ir net į moralinį nuosmukį. O toji drama prasideda tada, kai jaunimas atsako tėvams: Ką aš noriu, tą darau... Negalima išvėlgti toje šeimoje giedresnių prošvaisčių, kur jaunimas niekina tai, kas tėvams šventa.

Kartais tėvai tokie bejėgiai savo atžalyno rūpesčiuose, nors auklėjimo žinių jiems

ir netrūksta, kad ir įmanomesnę išeitį sunku surasti. Jie nėra pasiilgę nei žodžių, nei pabarimų apie neatliktas tėvų pareigas, bet gyvų gyvenimo pavyzdžių, kuriais jie patys, sąžinei gyvastingai priekaištaujant, galėtų pasekti. Nė vieno kakta negali atlaikyti gyvenimo pavyzdžių.

Gal ir mums reikėtų šią problemą risti, kaip ir amerikiečiai daro, pasiremiant statistika, tik, žinoma, krikščioniškesne... Reikėtų ir mums ieškoti naujų kelių, kad būtų įmanomas visuotinesnis šeiminių problemų sprendimas. Iki šiol dviejų generacijų santykių pašlijimas nerodo ženklų grįžti į tradicinį kelią. Senesnioji jau apimusi, vis nykstanti kartu su atsivežta praeitimi; jaunesnioji vis ieškanti naujų kelių ir nerandanti, ieškanti naujų gyvenimo sprendimų, o vis tekanti su glūšinančia laiko dvasios srove, ieškanti naujų posūkių, bet atsitrengianti į pakelės ženklus. Kas iš to, kad tėvas kumščiu tranko stalą, jei sūnui ar dukteriai labiausiai patinka "beatnikų" generacija. Tokie ir panašūs tėvų ir jaunimo santykių lūžiai, kuriuos pakiša civilizacijos apsvaigintas šis žemynas.

Tiek tėvų ir jų atžalyno santykiuose yra probleminių niuansų, kad tik tėviškasis ir motiniškasis genijus gali šiaip taip juos išnarplioti. Tėvų ir jaunimo santykiai nėra apibrėžti griežtomis normomis. Tėvai nevisados turi griežtų priemonių nuo galimų jaunimo nukrypimų į šuntakius. Tačiau blogai gali nutikti su jaunuoliu, gyvenančiu pavojingomis svajonėmis ir troškimais, jei jis nenukreipiamas į patikimesnį kelią. Štai penkiolikmetė duktė visu karščiu pamilo septyniolikmetį jaunuolį. Namuose neramu. Tėvai nežino jokio pedagoginio vaisto. Norėtų ją kur nors išsiųsti. Tegu atvėstų. Bet duktė apie tai ir girdėti nenori. Barama puola į verksmus. Jokio ataušinimo kalbų nenori ir girdėti. Kalbasi su ja ir patyrę jaunimo auklėtojai. Nė žingsnio atgal. Mokslo pažymiai menkėja. Laikas, didžiausias šios ligos vaistas, tarsi visai sustojęs. Ir Foersterio, ir Totho, ir Pečkauskaitės raštai bejėgiai. Vedybos dar negalimos, o moralinio nuosmukio pavojus gana didelis. Kitų duktė ir be triukšmo išnyksta iš namų...

PRANAS RAZMINAS, gim. 1908 m. Kurtuvėnų parapijoje, Padubysio valsčiuje, yra išlaikęs prancūzų k. diplominius egzaminus Vytauto Didžiojo Universitete Kaune 1940 m. Buvo lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas Lazdijų (1937-1944), Wiesbadeno ir Kasei Mattembergo gimnazijose. Mokytojo pašaukimui liko ištikimas ir persikėlęs į Čikagą: po metų Marquette Parko lituanistinėje mokykloje jau 8 metus moko Cicero aukštesnėje lituanistinėje mokykloje. Dar Lietuvoj pradėjęs rašyti į spaudą — į „Ateitį“, „Naująją Vaidilutę“, „Pavasari“, teberašo išeivijoje, ypač bendradarbiaudamas „Drauge“. „Laiškų Lietuviams“ konkurse pirmąją premiją laimėjo 1961, 1964 m. ir šiemet.

Problemos, į kurias tėvai iš anksto neatkreipė dėmesio, staiga užklupo šeimą ir apkartino dienas.

13 — 19 METU TILTAS

Jei kas klaustų recepto, kaip reikėtų tėvams pervesti savo atžalyną šiuo pavojinguoju tiltu į subrendusio žmogaus gyvenimą, būtų gana sunku jį parašyti. Kuo remsis tėvai, vesdami savo jaunimą 13-19 metų tiltu, kuris labiau panašus į nepatikimą lieptą? Kokie to liepto turėklai? Gal jie vadovausis tik savo pačių patirtimi? Ar jie savo jaunystėje niekad nepralaimėjo? Ir jie, jei prisipažintų, gal bus patyrę daugiau pralaimėjimų negu laimėjimų, ko jie savo jaunuoliams niekad nelinkėtų. Gal pasekti išminties knygų nurodymais? Jos tikrai neužmirštinės, nes naujoji laiko dvasia tokia rafinuota ir patraukli, tokia dažnai skirtinga nuo buvusių generacijų laiko dvasios, kad būtina šauktis išminties jų apgaulei atpažinti.

Jaunuoliai visaip šiuo lieptu žygiuoja. Kai kurie per daug drąsūs, išdrįsta atitraukti rankas nuo turėklų ir stačia galva nugarimi į sraunios upės verpetus, iš kurių, jei ir išsikapsto, tai jau aplaužytais dvasios sąnariais, nebetekę sveikų pažiūrų į normalų žmogaus gyvenimą. Tačiau ir tokiomis aplinkybėmis tėvai negali būti savo jaunimo

tik šiuurkštūs lieptų varovai, tik raumeningi kalviai ar rimbais apsiginklavę raguočių piemenys, bet rūpestingi ir akylus vyresnieji, kurių pažinimas gyvenimo yra patikimas laidas, kad jie bent iš dalies apsaugos nepritevusius nuo pavojingų žingsnių.

Tai nuostabus tiltas, tačiau ne pasakų, ne aukso ar sidabro, bet realaus gyvenimo troškulio tiltas. Tai tiltas, kuriuo einant sprendžiamas žmogaus ateities, žmogaus likimo klausimas. Tai liejykla geležies, kurios išgauta rūšis galės tarnauti patvariems ar menkos vertės motorams, kuriuos reikės remontuoti kiekvieną gyvenimo pusmylį, baimingai žvelgiant į kelionės galą. Einant 13-19 metų tiltu į subrendimą, jaunuoli iki apkvaišimo vargina nuostabios gyvenimo vilionės, kurias jis išgyvena atvira širdimi.

Tokiu būdu tėvai susiduria su jaunuolių nuotaikomis, kurios nėra džiuginančios. Štai jis akiplėšiškas, šiuurkštus, štai svyruojantis, neramus, labiau paskendęs savo mintyse, negu kam nors patikęs savo išgyvenimus, štai vėl jis savo galia per daug pasitikęs. Jis dažnai net savo tėvų namais nebus patenkintas, net išdrįsdamas atvirai tai jiems pasakyti. Jis gerokai po pusianakčių į namus sugrįš. Tėvai žadės, jei tai bus žiemos metas, pašaldyti jį lauke, neišleisdami su pirmuoju skambučiu. Tačiau ir pačių tėvų sprendimas nebus vienodas. Vie-

niems pasiseks teisingai nuspręsti, ir sprendimo rezultatai jaunuoliui bus naudingi; kitiems nepavyks ir pajus naujų kartumų. Kai kurie tėvai, parodę griežtą žodinį nepasitenkinimą, nuspręs, iki šiolei svyravę, išsiųsti jį ar ją į vasaros stovyklą, kad pasi-mokytų ten šiokios tokios gyvenimo tvar-kos. Svarbi yra stovyklinė gyvenimo mo-kykla. Paklusnumas, gyvenimo tvarka, pa-garba (kad ir ne iš geros valios), socialu-mas, užsigrūdinimas... Bet septyniolikmetis tėvams atsakys: Ne, aš ten nevažiuosiu. Neapdairūs tėvai pavėlavo bent penkiais metais. Medis lenkiamas jaunas. Į stovykli-nes dorybes sūnus ar duktė jau nebelinksta.

Kyla klausimas, ar apskritai galima tė-vams pervesti jaunimą per 13-19 metų tiltą. Jei kas girtusi, kad jam pasisekė, tai tik iš dalies jis būtų teisingas, nes tėvas ar moti-na niekad nesužinos savo vaikų paslap-čiausių sielos užkampių.

Tad šios jaunimo kelionės kai kurie epi-zodai tėvams sukelia didelių rūpesčių, ku-rių jie vieni patys dažnai nebesugeba ir pa-šalinti, o šeimai artimos jaunimo auklėjimo institucijos taip pat turi sunkiai išsprendžia-mų problemų. Kaip jau patyrimas rodo, šei-mos, kuri rūpestingai eina savo pareigas, niekas negali pavaduoti.

Kas galėtų eiti į ginčus su jaunimo auk-lėjimo patirtimi, su pedagoginiais princi-pais, kurie nustato tėvų ir jaunimo santy-kius? Kad reikia jaunas žmogus auklėti, niekas negali neigti, bet kuriuo metodu pa-siremti, tai gali nulemti tik tėvų, kaip jau-nos asmenybės plėtotojų, genijus. Kas drįs-tų pasiūlyti taikyti kurias nors apibrėžtas taisykles, gali pats savo rankomis savo kūrinį taip sužaloti, kad jis visą savo gyve-nimą jaus tos klaidos rezultatus. Kaip kūrė-ją nepadarė vien taisyklių žinojimas, taip tėvų santykius su jaunuoliais nenustato ir dažnai teigiamų rezultatų neduoda vien tik su auklėjimo dėsniais susipažinimas. Su gailėsčiu tenka konstatuoti, kad ir net gerų tėvų bei auklėtojų vaikai kai kada šunke-liais nueina, o paprastų bemokslių tėvų mil-žiniais išauga. Tai tarsi ir sakytų, kad jau-nimas auklėti ir vesti į gyvenimą yra labiau menas negu mokslas. Ir mūsų dienos tai pa-liudija, nors auklėjimo mokslai ir patirtis siekia aukštumų.

TĖVAI IR BRĖSTANTIS JAUNIMAS LAIKO DVASIOS ĮTAKOJE

Atsivežtas į šį kraštą praktinis auklėjimo patyrimas sunkiai pritaikomas laiko dva-siai. Tėvai blaškosi, nežinodami į ką atsi-remti. Ir tiltas, rodos, visai neatpažįstamas, kaip anas Kudirkos tiltas per Šešupe. Iš ša-lies žiūrint, atrodo naujas, tačiau taisytojų dar labiau susilpnintas. Buvęs pakenčiamas lietuviškas tiltas svetimų įtakų taip apga-dintas, kad jis savo panašumu priartėjo prie džiunglių lianų siūbuojančio liepto be turėk-lų. Kiek ironijos! Tegu tik tėvai paklausia kieno nors patarimų, tai patarėjų prigužės pilnas kiemas, nors ir jiems neviesiems bus pasisekę savo atžalynui vadovauti. O pa-klausk "prasčiokėlio", ir jis, tavęs savo iš-mintimi nevargindamas, atsakys: "Negaliu patarti, bet mano vaikai, ačiū Dievui, geri išaugo, niekas jais nenusiskundžia. Nestū-miau jų į mokslus, nes ir pinigų neturėjau, bet jie matė, kaip aš gyvenu..."

Tėvai, kurie kala turtus, palikdami vai-kus Dievo valiai, yra blogi Viešpaties malone patikėti savo kūrinių atstovai. Jie neturi teisės eksperimentuoti su savo jaunimu, ri-zikuodami jų ateitimi.

Kuris vaikas šeimoje laikomas blogu, ku-ris geru? Apskritai vaikas laikomas šeimoje geru, kuris klauso tėvų ir eina jų rodomu keliu. Dalis mūsų jaunosios generacijos kartoja bei pasisavina savo tėvų ir apskri-tai lietuviškosios visuomenės ne tik teigia-mąsias, bet ir neigiamąsias apraiškas. Kyla klausimas, už ką jaunuolis gali būti bara-mas. Ar už tai, kad jis neina tėvų keliais, o ieško savo kelių į ateitį, į laimę?

Dažnai tėvų ir vaikų santykiai genda dėl skirtingo senojo ir naujojo pasaulio ir lai-ko dvasios supratimo. Štai jaunuolis nusi-skundžia: Tėvai manęs nesupranta. Aš ne-niekinu gimtosios kalbos, bet man lengviau angliškai kalbėti. Juk aš turėsiu įsijungti į šį gyvenimą, kaip ir mano tėvai jau čia įsijun-gė: gydo, profesoriauja, moko, bylas gina, namus stato... Aš — ne jie, kurie savo tėvy-nėje augo, mokslus ėjo. Mano kojos mindo šitą žemyną. Gal ten žemė kvapesnė, gamta švelnesnė, bet, kaip ir jie patys prisipažįsta, čia geriau gyventi, čia galima praturtėti. Ir aš privalau įsijungti į šį gyvenimą. Koks

man interesas aukotis už tai, ko aš nepažįstu, apie ką ir mano tėvai taip dažnai neigiamai atsiliepia. Juk mes lankom lietuviškas mokyklas, dalyvaujame lietuviškose organizacijose. Į ūkininkų ar paštininkų draugijas tikrai neketinam įsirašyti...

Vargu, ar pilnai įmanomas subordinacijos principas — jaunimas turi paklusti tėvams. Gal labai trumpą laiką. Vaikai norėdami šiokių ar tokių būdu ras kelių iš šeimos globos ištrūkti, net nesuskubę pereiti 13-19 metų liepto. Čia ir socialinė santvarka jaunuoliui atiduoda šimteriopą pirmenybę. Fabrikai ir kitokie darbdaviai bei viešosios institucijos eina su jaunimu ne tiek jam gero linkėdami, kiek jo naivumu bei lėkščių protavimu pasinaudodami. Vyresnysis prieš jaunuolį daug kur praloš: ir policijoje, ir teisme, ir gatvėje... Nėra jau kaip tėvams savo vaikų belepinti. Pats gyvenimas juos lepina. Juk iš paauglių veltėdiškumo bilijonai kraunami. Tad kokia sunki subordinacija, koks sunkus mūsų jaunimui Viešpaties įsakymas: Gerbk savo tėvą ir motiną.

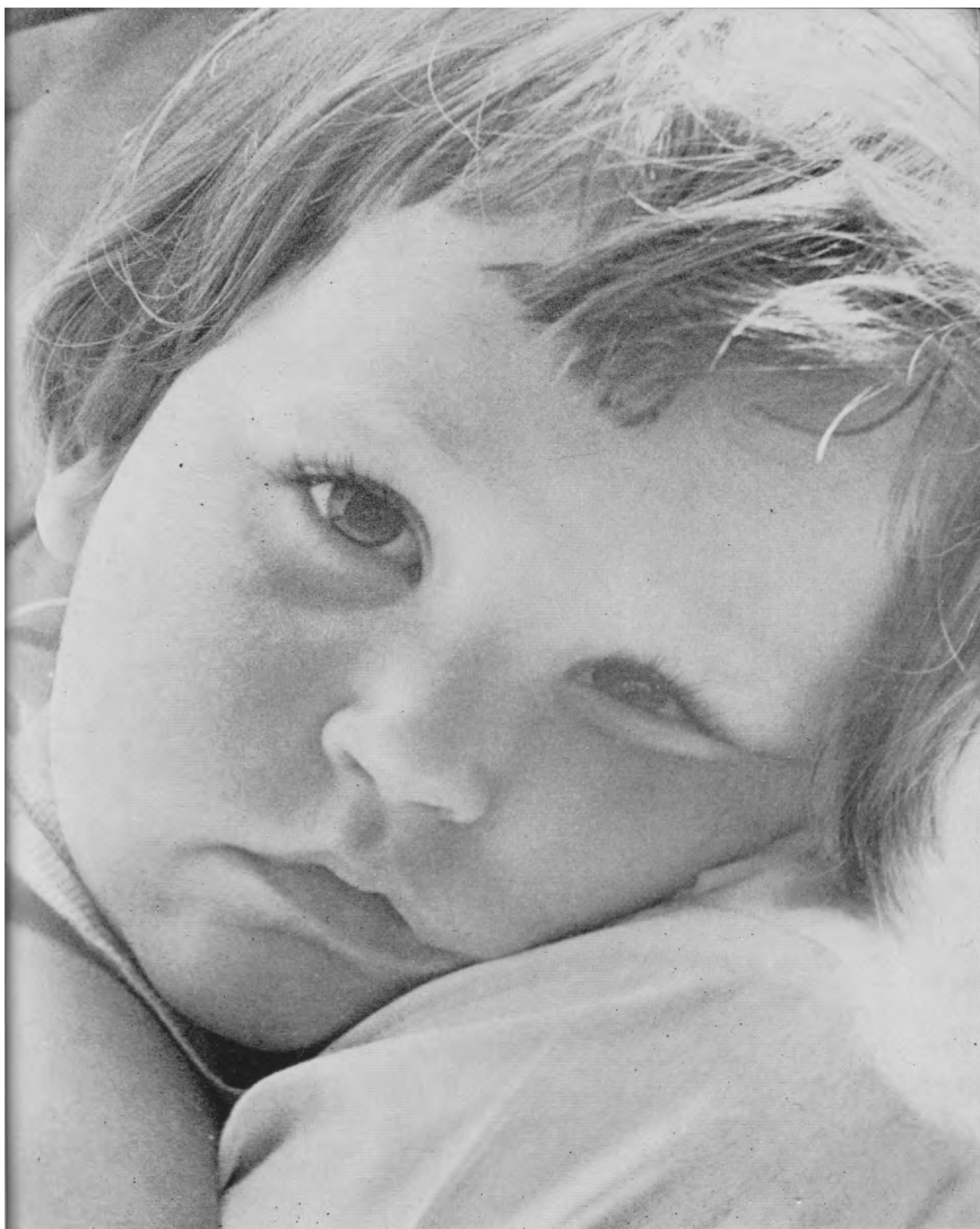
Senojoje tėvynėje vaikai labiau priklausė nuo tėvų negu čia, kur jiems visur pataikaujama, kur net išmintingai pavartotas tėvo diržas susilaukia nemalonaus atskambio. Tenai tėvai galėjo savo atžalynui priminti: Kur dingsi, per anksti iš tėvų namų pasitraukęs? Ką valgysi, sulipdęs šeimą, būdamas tik aštuoniolikos metų?

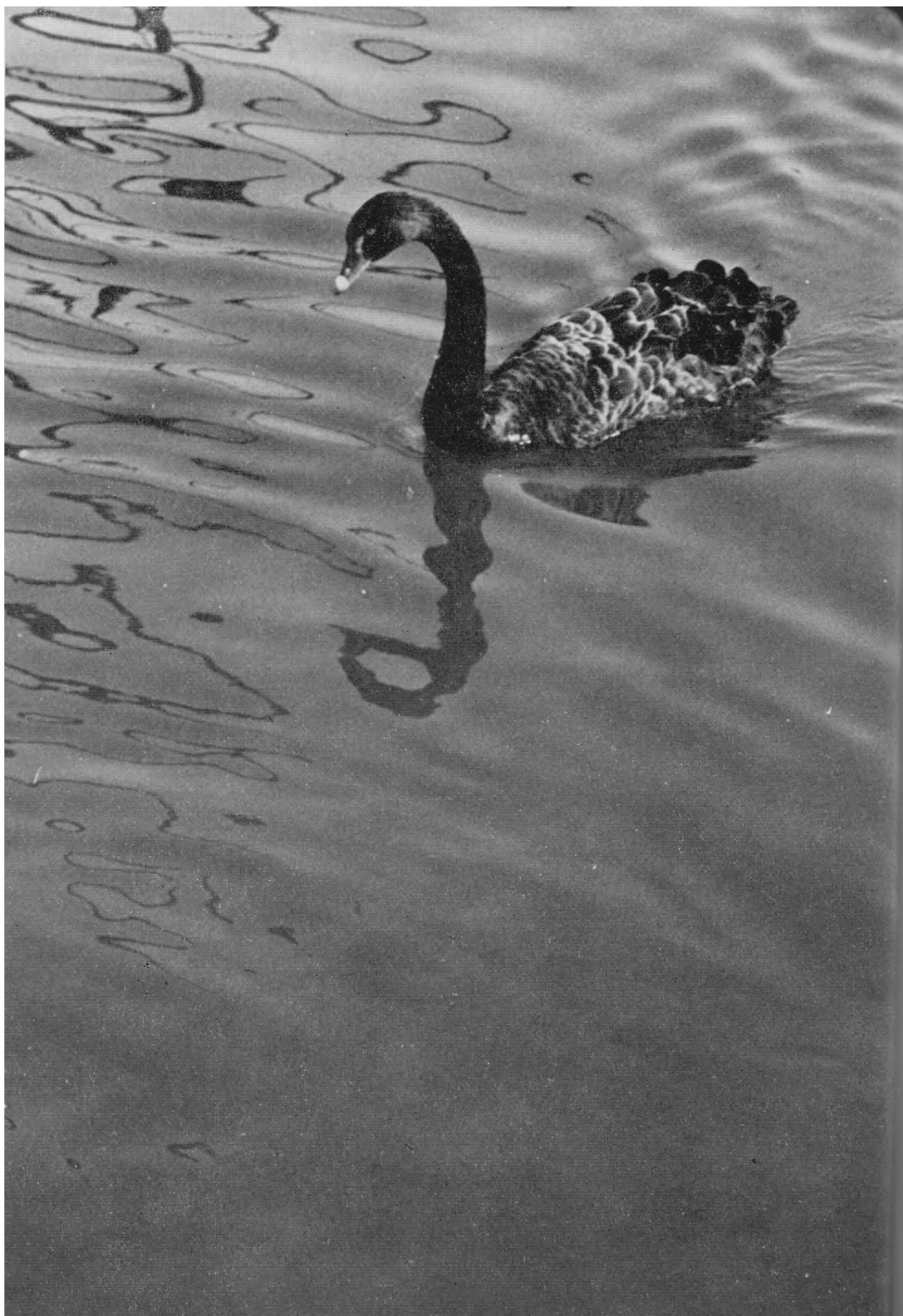
Ir tai jaunuoliai surizikuodavo ir nusigręždavo nuo tėvų. O čia jokios, bent laikinai, problemos: nesunku susirasti darbo ir laikinės pastogės. Jie išdrįsta pasakyti tėvams, kad jų namai "nenamiški". Savarankiškumas — šių dienų jaunimo žymė. Tačiau ar jis neturi daugiau drąsos blogiui negu gėriui?

Tėvų ir jų atžalyno santykiai pagerės, kai patys tėvai pradės kovoti ne tiek su vaikų silpnybėmis, kiek su savo pačių, su aplinkos neigiamomis apraiškomis, kai patys tėvai labiau teigiamai pasireikš religiniame, tautiniame, visuomeniniame bei socialiniame gyvenime, kai kritiškiau pažvelgs į savo vidaus pasaulį. Tėvai vaikosi perdidelio modernizmo, laiko madų, ir tai neigiamai veikia į vaikus. Tačiau ir akyliems tėvams

*Pirmą kūdikio šypsni
Atidaviau pasauliui –
Naują pavasario žiedą
Supa vėjas pietų.*

Julija Švabaitė

nevisados gerai sekasi su savo atžalynu, nes jie gyvena pasaulyje, kuris nepažįsta nei Totho, nei Foersterio, nei Pečkauskaitės, nei Šalkauskio, nei kitų panašaus kilnumo jaunimo auklėtojų. Retą kurį jaunuolį tėvai gali priprašyti paskaityti minėtųjų autorių raštus. Tai gražu, ką jie parašė, bet tai istorija, kuria dvidešimtojo amžiaus trečiojo ketvirčio lietuvis jaunuolis nesizavi.

Šešiolikos metų duktė daugiau išleidžia kosmetikai už motiną. Motinos pabarta už išlaidumą, nerūpestingai atsako: "Aš leidžiu tik savo pinigus..." Kažkur ji apysunkiai dirba, tačiau darbas jai kol kas išminties neduoda. Ji ir sunkų fizinį darbą auchoja savo užgaidoms. Štai motina džiaugiasi savo dukterimi modeliuotoja, bet ji, atvirai sakant, modeliuoja ne rūbus, bet save. Jei kuri motina to dar nepastebėjo, tai ji pastebės truputį vėliau...

Tad ir kyla rūpestis, ką daryti, kad jaunimas susidomėtų savęs auklėjimo reikalu.

TĖVAI, JAUNIMAS IR AUKSO KASYKLOS

Pirmaisiais kūrimosi metais naujųjų ateivių dėmesys nukrypo į materialinių gėrybių kaupimą. Magiškas žodis visų lūpose: isikurti. Kiti, to geismo pagauti, ne tik patys išėjo dolerių kalti, bet ir savo aštuoniolikmečius įtraukė į tą srovę. Tai buvo tikras apstulbimas, kada naujakurių šeima, kartu sudėjusi savaitinį uždarbį, gaudavo apvalią trijų šimtų dolerių sumą. Vaikai nuo mokslo atitraukti. Tuoju pirkta namai, automobilis, baldai, televizija ir rašyta (ne visų) pasilikusiems draugams Vokietijon ir net Lietuvon, kaip gerai įsikurta. Tai sužinojusios giminės Lietuvoje paprašė ir sau dovanų — automobilio.

Tremtinių vaikai turi savo poųvilgį į aplinką. O tas poųvilgis: iš gyvenimo išgauti malonumų tiek, kiek tik galima. Naujųjų ateivių, tokių kadais idealių, šeimos, pakliuvusios į gimtadienių banketų, banketėlių... sriautą, tarsi apkvaišo, ir turėti auklėjimo principai ištizo klastingų pasiūlų jūroje.

Lietuvoje mažųjų miestelių algininkai, ūkininkai, mokytojai ir kiti apskritai mokėjo savo vaikus vesti per 13-19 metų tiltą. Jie

yra davę sveikos savo kraštui inteligentijos. Tačiau atsidadę didmiesčių aukštos gerovės aplinkoje bei pakvaišusių civilizacinių gėrybių pasiūlos įtakoje, pasimetė.

Tėvų pareiga daugiau surasti laiko savo bręstantiems vaikams. Nereikėtų galvoti, kad kelios praleistos valandos savaitėje kartu šeimoje yra pakankamas laikas, jog būtų galima pasiteisinti atlikus savo, kaip tėvų, pareigą. Aukso ieškotojų pelnas — paklydę dykumoje vaikai. Jaunimas renkasi į vienokias sales, senimas į kitokias. Tėvų namai yra tapę tik nakvynių namais, kur dar šaldytuve prikrauta veltui kūno gėrybių. Tad ir kyla baisusis klausimas, kaip surišti tėvų ir jaunimo nutrūkusius tradicinius santykius. Pirmiausia tėvams reikėtų grįžti į šeimą, atsisakant dalies galimo iškasti aukso, už kurį šeima kai kada negali pirkti ne tik krikščioniškosios bet ir pagoniškosios laimės. Ar nereikėtų liautis pardavinėti jaunimo ateities laimę už auksą, suverčiant visą kaltę tik laiko dvasiai ir visiems tiems, kurie egzistuoja už šeimos sienų? Pusiau ironizuojant, reikėtų mūsų pasiturinčioms šeimoms pasiūlyti pasiskaityti, kaip auklėjami kronprincai, kaip jiems vestuvės kečiamos.

Pirmaisiais isikūrimo metais nebuvo laiko pasekti vaikų naujuosius gyvenimo "bandymus". Juk čia viskas taip gražiai skamba. Kalta pinigai, o vaikai pateko į naujosios "tradicijos" pinkles. Jie labai greitai sužinojo, kad jų tėvai "old fashioned". Šis atradimas nuskamba keiksmazodžiu jau ir trylikmečių lūpose.

Tačiau nenorima būti klaidingai suprastu, kad auksas gali tik nelaimės gaminti. Išmintingose rankose auksas palenkiamas ir gėriui tarnauti. Ir jis tarnauja kai kurioms turtinėms šeimoms, kaip tikras mulas. Jis ten nelaikomas dievu, bet turi tarnauti šeimoms didiesiems rūpesčiams.

AUTOMOBILIO RAKTAS

Ekonominis faktorius turi didelės reikšmės į tėvų ir jaunimo santykius bei į jauni-

mo charakterio ugdymą. Materialinis perteklius nėra patikimas tėvų ir jų atžalyno santykių ramstis.

Ką tėvai gali pasakyti savo 17-18 metų jaunuoliui, ką patarti, kai jis jau sėdi savo automobilyje, jo dešinėje šešiolikmetė, atsargos pussimtis kišenėje, o svaigalų bonka paslėpta po sėdyne. Ar dar nepavėluota, kai jis užmiestyje šaus aštuoniasdešimt mylių greičiu ir, apsikabinęs savo "draugę", atsitrengs į pakelės stulpą ar medį, o spauda paskelbs, kad tragiškai žuvo jaunuoliai? Ar bevarta ieškoti atsakymo, kurio neparengė nei didieji auklėtojai? Tad dar vienas klausimas, kaip ekonominiame pertekliuje tėvai turi vesti savo jaunimą per pavojingą jaunystės tiltą. Juk net nevisi karalysčių princai turi tokios laisvės ir tiek pinigų savo pramoginėms išlaidoms, kiek susikombinuoja ne vienas mūsų jaunuolis.

Auto raktas jaunuolio rankose — materialinių gėrybių pertekliaus ženklas. Kai šešiolikmetis jaunuolis išigijo automobilį, tai jo ateitis kaip ir išspręsta ir tėvų kontrolė iš rankų paleista. Tegu jis miegos ir valgys namuose. Priešingai, miela klausytis, kai subrendęs ir mokslus baigęs sūnus dėkoja tėvams už tai, kad neleido jam, dar jaunamečiui, įsigyti automobilio.

Niekam, o ypač jaunimui nieko nėra taip pavojingo, kaip materialinių gėrybių perteklius. Tai mes patiriam čia, tai mes patyrėm jau ir senojoje tėvynėje, žiūrėdami į kai kurių pasiturinčių tėvų nelaimingus veidus.

Auto raktas nesubrendusio jaunuolio rankose yra kartu ir jo artėjančio moralinio smukimo skambutis. Toliau ryškinti, gal būt, ir nereikia. Kas stebėjo, kaip elgiasi kai kurie paaugliai automobiliuose truputį nuošalesnėse vietose, neišskiriant nei naujųjų ateivių vaikų, tas turi pakankamą supratimą, kokios galimybės atsiveria jaunuoliui su auto raktu kišenėje...

KŪRĖJAS IR JO PAVEIKSLAS

13-19 metų jaunuolio paveikslo pagrindiniai kūrėjai yra tėvai, nors jiems į pagalbą

ateina ir Bažnyčia, ir mokykla, ir organizacijos. Šeimų, gyvenančių didmiesčiuose, didžiausias priešas yra plačia prasme suprantama gatvė, kaip visokio blogio šaltinis, kuris turi neigiamos įtakos į tėvų ir jaunuolių santykius.

Tėvai turėtų būti savo atžalyno atžvilgiu didelių užsimojimų subtilūs menininkai. Vargu ar yra vadovėlių, kuriais pasiremdami tėvai galėtų jaunuosius vesti per 13-19 metų lieptą. Kūrybos, kaip ir auklėjimo meno, neišmokysi. Reikia visų pirma gėriu plakančios širdies. Kaip kūryba, taip ir auklėjimas yra meilė, kuri paremta ne išpūstais žodžiais, bet save užmiršančia meile.

Kaip kūrėją persekioja kūrybinė abejonė, taip ir tėvus lydi tas pats netikrumas dėl daugelio priežasčių. Tačiau Didysis Kūrėjas nenuskriaudė generacijų kūrėjų - tėvų. Jis jiems, ištikimiems savo pašaukimui, suteikė ir didelio džiaugsmo, jei stropiai rūpintasi savo pareiga — jauname žmoguje idiegti dieviškosios amžinybės atspindį. Kūrėjas apie kūrinį dienas naktis mąsto, kol jį pagal savo kūrybinį genijų ko tobuliausiai atbaigia. Koks paveikslas išeina, tai jau kitas reikalas. Nebūtinai, kad jis būtų grynai klasinis. Tegu būtų jame ir gera doza modernizmo. Kad tik sveiko, ne ligūsto. Šioje civilizacijoje klasicizmas kaip ir nemadoje. Taip ir su atžalynu.

Dažnai tačiau kyla klausimas, ar gera sėkmė, vedant atžalyną per pavojingą tiltą, nėra labiau Viešpaties malonė, negu vien tėvų laimėjimas. Greičiau už auklėjimą žengianti neigiamoji laiko dvasia po civilizacinių laimėjimų skraiste dažnai išmuša iš rankų visoki auklėjimo patyrimą. Viešpaties malonė pasireiškia ir auklėjimo išmintyje, kurios gėrio siekiantiems tėvams tikrai nesigailima. Nėra abejonės, kad ši Viešpaties malonė duodama ne tik krikščionims tėvams, bet ir visiems tiems, kurie savo širdyje trokšta jaunimui vertingos ateities laimės. Geri vaikai — Viešpaties malonė, kuri duodama, kaip ir kitos malonės, nužemintos širdies tėvams, kiurių namuose yra įkurta vaikams pagrindinė gyvenimo mokykla.

TĖVŲ SANTYKIAI SU VAIKAIS

AUŠRA MARIJA GYLYTĖ

1965 m. "L.L." konkurso jaunimo
1-ąją premiją laimėjęs rašinys

Bandau išdėstyti savo mintis ir išvadas, kurios išplaukia iš mano dar nedidelio patyrimo. Šio neturtingo patyrimo turinį sudaro mano pačios išgyvenimai ir stebėjimai, gyvenant su tėvais šeimoje, bendraujant su artimesniais ir tolimesniais draugais panašaus socialinio lygio, panašioj aplinkoj. Suprantu, kad mano tėvų uždavinys, mane

auklėjant, yra labai nelengvas. Kuo labiau augu ir brėstu, tuo daugiau įvertinu savo tėvų problemas, labiau pradedu juos suprasti, atjausti ir tuo labiau gerbti.

Laikui bėgant, tėvai ir vaikai vieni iš kitų daug pasimoko. Vaikai daugiau pradeda

matyti, kad tėvų nurodymai ir įsakymai (kartais ir labai griežti) yra iš didelės tėvų meilės jiems. Tėvai perduoda pasiaukojančią meilę, kuri turi būti pagrindinė ir cementinė jėga šeimoje. Iš šios meilės išplaukia bendras atsakingumas ir augantis supratimas tarp tėvų ir vaikų. Paklusnūs ir suprantą vaikai padeda tėvams tvirtai šeimoje išsilaikyti. Tačiau šis abipusis supratimas ateina tik per daugelį konfliktų.

NAMAI — AR PASTOGĖ?

Namai yra Dievo dvasios mokykla. Namai yra vienintelė vieta, kurioje žmogus gali būti savo tikrasis "aš" ir gali suteikti tokią pat progą kitiems šeimos nariams. Tačiau gaila, kad tie namai dažnai yra tiktai patogi pastogė.

Patriarchališki namai yra, tur būt, pavojingiausi jaunimui. Tėvai nuolat moko, baringa, įtarinėja, įsakinėja. Tuo atžvilgiu namai pasidaro kaip teismas ar kalėjimas, į kuriuos vaikai bijo pareiti ir pradeda jų vengti. Vaikai stengiasi kuo greičiausiai ištrukti iš tokių namų, ir per anksti, nepasiruošę, išeina į gyvenimą.

Bet taip pat yra ir kitas kraštutinis. Dauguma tėvų mano, kad vaikų nereikia barti ar kontroliuoti jų gyvenimą. Tokiu a-

AUŠRA MARIJA GYLTĖ, 17 m. amžiaus,
laimėjusi I-ąją premiją jaunimo konkurse,
poetės Julijos Švabaitės-Gylienės duktė,
baigė Čikagos Aukštesniąją
Lituanistikos Mokyklą 1963 m. ir
Marijos Aukštesniąją Mokyklą 1964 m.;
dabar studijuoja
biologiją Bogan Junior Kolegijoje.

veju vaikai lyg valdo tėvus, kurie yra paklusnūs jų, vaikų, norams.

Yra taip pat tėvų, kurie ypatingai lepina savo jaunimą. Jaunuolis, kuriam yra duodama viskas, ko tik jis nori: pinigai, mašina, brangūs rūbai ir kt. tik dėl to, kad jis būtų patenkintas ir netrukdytų tėvų, laiko juos kaip koki nesibaigiantį pinigų šaltinį, kuris jam suteikia visokias materialines gėrybes. Graži mašina neištaisys blogo charakterio; pinigų perteklius neduos jaunuoliui tikro gyvenimo supratimo...

Bręstančiam jaunimui yra labai svarbu šiek tiek pamatyti pasaulio. Tėvai, kurie laiko uždare savo bręstančius vaikus, neišleidžia iš namų, neduoda net mažiausios progos jiems patirti apie socialinį gyvenimą, manydami tuo juos apsaugoti nuo gyvenimo blogybių, vėliau tampa priblokšti, kada jų vaikas staiga išsiveržia. Kai ateina tas amžius, kada tėvai pagaliau jį išleidžia, jaunas žmogus staiga pradeda tuo gyvenimu naudotis be saiko. Arba, jis visą savo gyvenimą pasilieka lyg "priglušęs", psichologiškai atsilikęs.

Todėl namuose tėvams tenka labai didelis uždavinys. Suprantamu ir įtikinančiu būdu nurodyti jaunuoliui gyvenimo pras-

mę, laiką, kuriame jis gyvena, išaiškinti moralines vertybes ir jų išsaugojimo vertę ateities gyvenimui. Tėvai turi vaikus nuolat stebėti ir stengtis jų norus suprasti. Tėvai turėtų stengtis kartu su vaikais diskutuoti kiekvieną jų problemą, abejojimus. Atviromis akimis pažiūrėti į jauno žmogaus sielą. Kokia laiminga šeima, kurioje visi pasidalina darbais, paslaptimis, pirmaisiais meilės išgyvenimais, malda ir ateities planais!

TĖVAI — VISUOMENINĖS PETELIŠKĖS?

Šiame amžiuje dauguma tėvų yra užsiėmę visokiais organizaciniais reikalais, varžosi dėl visokių pirmųjų vietų visuomenėje, baliavoja ir t. t. Kodėl? Man atrodo, ar ne dėl to, kad jie siekia tam tikro aukštesnio statuso, kuris juos iškelia iš tremtinio pilkos kasdienybės? Juos matai iš ryto, truputį vakare. O savaitgaliais išsukečia savo sparnus, ir jų nebėra. Nori prie jų prieiti su savo problemomis, — jų galvos užimtos visai kitais, ne šeimyniniais reikalais. Šiuo atveju vaikai jaučiasi atstumti ir nepastebėti. Nepajėgdami patys savo problemų išspręsti, ieško atsakymo kitur. Kur? Dažniausia pas savo draugus, kurie gyvena tokiu pat netikrumo jausmu. Jie negali išsiugdyti principų,

kurie galėtų apvaldyti jo natūralius impulsus — neparuošti gyvenimo pavojams, nemokėdami skirti gera nuo blogo, jie savo netvirta valia pasirinks lengvesnį kelią, kuris dažnai yra nuodėmės kelias.

O mums, vaikams, ar ne svarbūs yra bendri pasilinksminimai? Išeiti į pasaulį?! Nauji draugai ir naujos idėjos traukia ir žavi. Jei tos aplinkos niekas išmintingiau nepadeda įvertinti, pripranta ir joje bręsta. Ir kas pasakys, ar tas vertinimas geras ar blogas? Jei aš sveikas, tvirtas ir linksmas, kodėl aš negaliu gerti ir rūkyti? Kodėl tai, ką vyresni daro, jaunesni negali daryti? Jei sveikatai kenkia, tai kenkia kiekvieno sveikatai, ne tik vaikų, bet ir tėvų... Tėvai turi rodyti pavyzdį savo vaikams.

LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ

Tėvai mus siunčia į lituanistines mokyklas. Einame daugiau iš paklusnumo, bet patys nesiveržiame. Ar mums įdomu? Labai įdomu pažinti mūsų kultūrą, praeitį, meną, papročius, bet kažkodėl tos visos žinios yra mums perteikiamos tokiu senovišku būdu, kad nepasiekia mūsų sielų.

Vis tiek mes gyvename tais papročiais, lankome lietuviškus koncertus, meno parodas, priklausome (su malonumu) organizacijoms, domimės lietuviais rašytojais ir t. t. Taigi lietuviškumas mums jau yra kaip gyvenimo natūrali būtenybė, nes lietuviška širdimi jaučiame ir žiūrime į ateitį. Konfliktai su tėvais kyla tada, kai tėvai reikalauja šimtaprocentinio lietuviškumo. Kaip mūsų samonėj duoti pirmenybę lietuvių kalbai prieš anglų, kada mokyklai ir studijoms atiduodame didesnę savo galvojimo dalį?

Kaip priversti save skaityti lietuviškas knygas, kai jos nėra įdomios: be intrygos ir be veiksmo. Beveik visos vienodos; apie tą patį vargingą Lietuvos kaimą, kur ūkininkai aria, o moters rauna linus. Man atrodo, kad dabartinė lietuviška knyga turi būti taip parašyta, kad intriguotų ir patrauktų — skaitydamas kartu jaustum ir gyventum. Todėl tarp tėvų ir jų vaikų vyksta tam tikras nesusipratimas. Todėl mums siūlo ir įtikinė-

ja tai, ko mes negalime pilnai suprasti nei išgyventi.

O kas apie vedybas? Skaudžiausias tėvų išgyvenimas yra jo vaiko draugavimas ir vedybos su svetimtaučiu. Bendravimas su svetimtaučiais šiame krašte yra neišvengiamas dalykas. Pradžios mokykla, gimnazija, studijos kolegijose, darbai jaunimą suartina, nesvarbu, kokios jis būtų tautybės. Šis bendradarbiavimas yra svarbus tuo, kad duoda progos susipažinti ne tik su Amerikos, bet ir kitų tautų galvojimo ir gyvenimo būdu. Negali būti stebėtina, kad kolegijose ir įvairiuose darbuose iškyla meilės klausimas.

Man atrodo, kad inteligentiškas jaunas žmogus turėtų ieškoti sau tokio gyvenimo draugo su kuriuo turi daugiausia bendro: kilmė, religija, kultūra, tautybė.

Žmona ar vyras su panašiais išauklėjimo pagrindais viens kitą geriau gali suprasti, įvertinti, klaidas išlyginti. Jų gyvenimas daugiau harmoningas, kadangi jų idėjos nesusikerta.

UŽ VISKĄ BŪTINIAUSIA YRA RELIGIJA

Religija praplatina horizontus ir gyvenimui duoda gilumos. Jaunuolis per religiją pradeda suprasti gyvenimo prasmę, pastovias vertybes ir jų reikšmę gyvenimui. Religija padeda jaunuoliui įstoti į rimtesnės vėžės ir tuo būdu užsitikrinti gyvenime reikalingo saugumo ir rimties. Nelengva yra augti be religinio pagrindo, nes jaunuoliui kiekvieną dieną iškyla klausimai: "Ko aš vertas?", "Kaip aš galiu pateisinti savo egzistenciją?", "Kokia mano buvimo prasmė?"

* * *

Nei viena šeima, kokia ji bebūtų — inteligentiška, turtinga, socialiniai rimta — negali išvengti konfliktų bei nesusipratimų tarp tėvų ir vaikų. Atrodo, kad tai yra beveik prigimties reikalavimas. Ir nežiūrint kaip didelės bus tėvų pastangos, meilė ir kantrybė savo vaikams, vaikai visada jaus dar tam tikro nepasitenkinimo, lyg jiems visko būtų per mažą...

POKALBIS KELYJE

I TIESA

Dabarties žmogus yra patekęs į naujai subangavusių nuotaikų ir įvairių minties srovių kryžminę ugnį. Dabar jau nebeįmanoma jam ramiai, nuošaliai stovint, stebėti sparčiai besivystančius įvykius — jis yra pats į juos įtrauktas. Dominuoja dvi pagrindinės tendencijos, kurias pastebėti dabar jau nebereikia filosofinio išvalgumo. Tai iš vienos pusės toji Teilhard de Chardin žodžiais nusakytą „konvergencijos“ tendenciją, nesulaukiamai vedanti visus žmones į bendruomeninį ryšį, juos nuostabiai suartinanti ir tuo pačiu visiems atverianti iki šiol dar nežinomus pažinimo horizontus; iš kitos gi pusės žmogus, kaip niekad, šiandien išgyvena tuštumos, sunaikinimo, mirties baimę. Tai iš tikro yra prieštaringos, žmogų pačiuose jo buities pagrinduose sukrečiančios, jį giliai neraminančios srovės, kuriose jis vis dėlto privalo susiorientuoti, apsispręsti.

Nors ir praeity išvalgesnieji protai, jautria intuicija apdovanotos asmenybės, pvz. šv. Augustinas (prisiminkim jo jautrų prisipažinimą dvasinės krizės metu „Išpažinimuose“: „aš pasijutau, kad tapau sau didžiuoju klausimu“), Paskalis (kurio akys pastebėjo žmogų — tą „mažąją nendrę“ — grasančias dvi bedugnes),

KUN. VALDEMARAS CUKURAS, filosofijos ir teologijos daktaras, profesoriauja Annhurst Kolegijoje (Conn., JAV).

tačiau tik dabarties žmogui yra lemta išgyventi tą paradoksišką būklę, kurion jis neatšaukiamai yra patekęs, būtent, tą nesulaikomą artėjimą prie kitų tokių pat kaip jis, bet ir tą šaltą svetimumą, kuris kiekvieną „aš“ tuo pat metu izoliuoja nuo kitų tokių pat kaip jis asmenybių. Todėl tik šiems laikams yra būdingi kvietimai sueiti į pokalbį — dialogą, „aš“ ieškoti kelio į „tu“, kurie dabar išmargina ne vien teologinių, filosofinių, meno kūrinių puslapius, bet žymi kiekvieno jautresnio žmogaus ilgesį.

Šias bendrąsias nuotaikas, kurios ypač išryškėjo pastarame dešimtmetyje, sustiprino ir pastatė aiškion dvasinę perspektyvą 1962 m. Jono XXIII sušauktasis Vatikano Visuotinis Susirinkimas. Savo betarpiu tikslu turėdamas tik vienos, pasauliniu mastu imant, palyginti mažos tikinčiųjų bendruomenės, katalikų Bažnyčios, vidinio atsinaujinimo svarstymus, šis susirinkimas greitai tapo visos žmonijos susidomėjimo centru. Naujausios komunikacijos priemonės leido milijoninėms masėms sekti posėdžių eigą, komentuoti vykstančias diskusijas, vienaip ar kitaip nusistatyti.

Neliko abejinga minėtiems reiškiniams ir lietuvių bendruomenė. Ne tik akademinuose, intelektualų, knygą mėgstančių lietuvių susibūrimuose, bet ir plačiau kasdieniškuose pasikalbėjimuose kažkaip savaime nukrypstama nuo die-

VALDEMARAS CUKURAS

nos politinių, ekonominių ap-
žvalgų prie gilesnio susimas-
tymo ne tik lietuvių tautos li-
kimo, bet ir apskritai žmogaus
egzistencijos klausimais.

Tiesos meilė neatsiejama nuo žmogaus meilės

I šitaip išjudintą lietuvių
knygos mylėtojų šeimą prieš
kelis mėnesius atėjo dr. Juozas
Girnius su savo ilgus metus
brandintu didžiuliu veikalu
“Žmogus be Dievo”, kuriame
autorius kaip tik ir išeina iš
to paties bendro susirūpinimo
žmogumi, bet tuoj nedvipras-
miškai nurodydamas, kad visa
dabarties susiraizgiusi žmogiš-
kojo gyvenimo situacija esmiš-
kai yra surišta su Dievo buvi-
mo problema.

Ne guosti, nuraminti, laiki-
nio pagerėjimo receptų jis
mums neša šituo giliu filoso-
finiu kūriniu, bet, kaip jisai
pakartotinai pabrėžia, sunera-
minti, pakviesti susimąstyti ir
tikintį, ir Dievą atmetusi
žmogų. Ir jis savo įvedamajame
žodyje pripažįsta: “Kiek
mūsų amžius yra dvasiškai
suskilęs, tiek giliai ilgisi vie-
nybės ir todėl ieško ‘dialogo’
tarp visų priešybių” (8 psl.).
Pripažindamas, kad grynai
doktrininis susipratimas tarp
tikinčiojo ir bedievio nėra ga-
limas, jis siūlo bandyti sueiti
į pokalbį su pačiu žmogumi be
Dievo, jį gerai pažinti, supras-
ti. Autoriaus išangos žodis
baigiamas labai reikšmingu
sakiniu, kuris gali būti laiko-
mas ir viso veikalo pagrindi-
niu motto: “Laikau šio veikalo
siela savo pagrindinį įsitikini-
mą, kad tiesos meilė yra neat-
siejama nuo žmogaus meilės”
(9 psl.).

Pakartotinai išsiskaičius į šį
dr. Girniaus veikalą, susidaro
ispūdis, kad jis šiuo brandžiu
minties vaisiumi yra sukūręs
didingą himną laisvei. Laisvė
mūsų filosofui yra tas kelias,
kuriame mes visi galime susi-
tikti ir pradėti pokalbį, tai
erdvė, kurioj ir vieni ir kiti
tampa lygiai pagauti to švento
vidinio nerimo, apie kurį jau
prieš pusantro tūkstančio me-
tų taip iškalbingai bylojo šv.
Augustinas.

Tiesos rūpestis ir nemirtingumo ilgesys

Tuo vidiniu nerimu, kuris
žymi lygiai tikintį ir žmogų
be Dievo, mūsų filosofas laiko
tiesos rūpestį: “Tiki-
ma Dievą ar netikima, abiem
atvejais tai remiama tiesa.
Tiesos rūpestis jungia draugėn
tikinčiuosius ir netikinčiuo-
sius, apeliuodamas kovą dėl
Dievo suvokti idėjinę kovą,
kurioj bendrai visų rungiama-
si už tiesą, o ne vienų prieš
kitus” (16 psl.). Kad šitokioj
psichinėj nuotaikoj neišven-
giamai išibrauna asmeninės,
poleminės aistros ir kiti ele-
mentai, yra faktas, kurį tuoj
pripažįsta ir autorius, bet nu-
rodo, kad to priežastis yra nu-
sisukimas nuo tiesos ir laisvės
išdavimas: “Kur tikima pačia
tiesa, ten tikima ir laisve”
(17 psl.). Tačiau tokia nukry-
pimo grėsmė neturi mummyse
užslopinti to pagrindinio, bū-
ties gelmėse rusinčio, nerimo,
dinamiškai traukiančio pilnu-
tinės tiesos link. Reikia r y ž -
t i s, sako autorius, ir ieškoti
kelių komunikacijai, nes izo-
liacija ir užsidarymas tik “sa-
vųjų” tarpe nėra vienų, nėra kitų
prie tiesos nepriartina. “Todėl,
nors ir kaip būtų sunku kal-

bėti per prarają, kuri skiria
teizmą ir ateizmą, privalu ryž-
tis komunikacijai. Ne polem-
inė teizmo aistra ir ne šalta už-
sidarymo panieka, o komuni-
kacijos ryžtis yra tas princi-
pas, kuris tiesos meilę sulydo
su žmogaus meile” (19 psl.).

Dr. Juozas Girnius, pats bū-
damas tikintysis, pirmoje eilė-
je visu šiuo savo veikalu —
kuris ir yra jo nuoširdaus su-
sirūpinimo ir ryžto kolosalinis
liudytojas — kreipiasi į tiki-
tį, kviesdamas, drąsindamas
jį ieškoti kelio į žmogų be
Dievo. Jis tuoj ir nurodo, kad
nebūtina šitą ryžtą laikyti
herojišku aktu, pralaužiančiu
visas iki šiol statytas užtvaras,
kurios iki šiol skyrė tikinčiojo
pasaulį nuo netikinčiojo. Ne.
Jis skaitytojui pristato nuo
Dievo nusigrėžusi, kaip realų,
gyvą, tikrą žmogų, kurį, kaip
ir kiekvieną kitą, kankina vi-
są jo būti sukreciantieji rūpes-
čiai ir kuris taip pat gyvena
žmogiškosios prasmės ilgesiu.
Tai nemirtingumo ir
tyrumo ilgesys. (31
psl.). Šį ilgesį atskleisdamas,
išsamiai kedendamas įvairius
istorinius ateizmo pavidalus,
žmogaus be Dievo minties ke-
lius ir žmogaus be Dievo pavi-
dalus gyvenime, dr. Girnius
nori ne tik padrašinti tikintį
priartėti prie netikinčiojo,
kaip bendruoju ilgesiu gyve-
nančiojo brolio, bet sykiu ir
suneraminti patį netikintį,
nurodant jam, kad galutinėje
sąskaitoje žmogaus prasmės
klausimas ir jojo sprendimas
negalės išvengti ir Dievo klau-
simo (19 psl.).

“Žmogaus prigimtis lieka ta
pati, nepriklausomai nuo to,
kaip žmogus save suvokia. Ar
vienu atveju save suvokiama
Dievo kūriniu, ar antru atve-
ju tikima nesant nieko aukš-
čiau už žmogų, abiem atvejais
žmogaus širdis dega tuo pa-

*Ne polemėnė teisimo aistra
ir ne šalta užsidarymo pa-
nieka, o komunikacijos ryž-
tis yra tas principas, kuris
tiesos meilę sulydo su žmo-
gaus meile.*

Juozas Girnius

čiu ilgesiu" (31 psl.). Šitame tad ilgesyje, jeigu būsime pakankamai atviri ir laisvi, atsiras galimybė visiems susitikti ir pradėti pokalbį. Pradžią kartais gali būti gana sunki, nes įvairios psichologinės nuotaikos, pasaulėžiūrinis žvilgsnis ir net sąmonėje susidariusios užtvaros ne iš karto liks pašalintos. Tačiau tas anksčiau minėtasis visuotinis žmonijos sąmonės pabudimas ir pajudėjimas į dialogą mirties, sunaikinimo išnykimo grėsmės akivaizdoje, turės padrašinti ryžtui žengti šuolį abipusio susitarinimo kryptimi.

Pokalbio partnerio pažinimas

Pradėti pokalbį, aišku, įmanoma tik tada, kada bent šiek tiek vienas antrą pažįstama. Todėl dr. Girnius savo veikalo didžiausią dalį ir skiria ateizmo ir ypač paties žmogaus be Dievo, netikinčiojo minties ir konkretaus gyvenimo išsamiai sklaidai, tuo kaip tik ir siekdamas pristatyti tikinčiajam jo busimojo pokalbio partnerį.

Gili filosofinė erudicija, minties penetracijos galia ypač suspindi trečiojoje šio veikalo dalyje, kur skaitytojui yra galimybė pakeliauti gana komplikuotais, suraizgytais žmogaus be Dievo minties labirintais. Aš nežinau, ar rasime kur geresnį įvadą į Heideggerio, Sartre, Camus, Marleau-Ponty ir kitų ateistinio egzistencializmo minties pasaulį, aiškesnį jo nušvietimą, kaip šitame dr. Girniaus veikale.

Ši skyrių teks lėtai ir, gal būt, pakartotinai skaityti, kol minties akis pripras žvelgti į tas siaubingas moderniojo

žmogaus dvasios bedugnes, kurios atsiveria, jam atsistojant prieš mirties neišvengiamybę, jam klaidžiojant laimės ir laisvės, kaltės ir tyrumo ilgesio kankinamam ir vis dėlto nenuilstamai siekiant prasmės šioj beprasmybės tamsoj, tamsoj be Dievo. Ištvėringas skaitytojas, ši skyrių užbaigęs, bus apdovanotas gilesnio ir platesnio pažinimo dovana, o gal ir tam tikru estetiniu pasitenkinimu, nes čia ras, kad autorius ne tik aiškiai išdėstė gilią metafizines problemas, bet neretai pavartojo tokių vaizdų bei grakštų sakinių, kuris vertas grožinės literatūros vardo.

Norėdamas parodyti konkrečius dabarties žmogaus be Dievo pavidalus gyvenime, dr. Girnius panaudoja gausią šio šimtmečio grožinę literatūrą, parinkdamas būdingiausius personažus, išreiškiančius visas tas mintis ir nuotaikas, ilgėsi, baime, prasmės ieškojimą ir t. t., sistemingai nušviesintą trečiajame skyriuje. Ketvirtą skyrių autorius pradeda įdomiu filosofijos ir literatūros, minties ir gyvenimo santykio aptarimu. "Abi, filosofija ir literatūra, liudija savo amžiaus žmogų. Tačiau jų liudijimas tiek pat išsiskiria, kiek ir sutampa. Filosofija labiau atspindi, koks atitinkamas amžius ilgisi būti, literatūra — koks jis faktinai yra" (379 psl.).

Būdingiausi šio laiko žmogaus be Dievo pavidalai randami taip vadinamoje beiliumo literatūroje, kurioje žmogus parodomas visoje savo nuogybėje. Šis žmogus yra skirtingas nuo natūralistų vaizduojamojo; jo negalima įglaudinti nei į tipo, nei į charakterio kategorijas. Laisvės sąmonė, atsakomybės jausmas, tragizmo nuotaika žymi tokios literatūros vaizduojamą žmo-

Kiekvienas humanizmas ieško žmogaus prasmės ir tuo pačiu siekia nuveikti nihilizmą... Humanizmas yra ta bendroji plotmė, kurioje gali broliškai susitikti tikintieji ir netikintieji.

Juozas Girnius

gu (plg. 392 psl.). Gausius šitokios beiliuzinės literatūros personažus mūsų autorius suskirsto į tris grupes: laimės medžiotojai, absurdiniai fatalistai ir herojiniai kovotojai. Visą šį skyrių žymi sąmoningai vedama ir vis stiprėjanti itampa, kuria autorius mums nurodo, kaip aistringai prasmės ieškas žmogus be Dievo išgyvena savąjį tragizmą ir gale yra priverstas išpažinti savo beprasmybę. Skyriaus gale, visą pavidalų margumą apžvelgdamas, dr. Girnius daro šią išvadą, kuri plaukia iš jo kaip išvalgaus ir tikinčiojo filosofo įsitikinimo: „Degdami prasmės ilgesiu, iš tiesų degame nemirtingumo ilgesiu. Nemirtingumo viltyje slypi prasmės pažadas. Be nemirtingumo vilties beviltiška prasmės ieškoti. Tačiau nemirtingumo viltis savo ruožtu neįmanoma be Amžinosios Būties, kuri yra pati Amžinybė. Degdami nemirtingumo ilgesiu, tuo pačiu degame paties Dievo ilgesiu, nepaisant, ar tikime į Dievą, abejojame ar neigiame“ (529 psl.).

Atsakomybė tiesai, atsakomybė už savo laiką

Likdamas ištikimas savo pasirinktam tikslui — supažindinti tikintįjį su šių laikų žmogaus be Dievo labai komplikuotą dvasios pasaulių, šios studijos autorius kreipiasi į tikinčiųjų sąmonę atskiru skyriumi, tarsi epilogu, pavadintu „Krikščioniškoji atsakomybė“ (atspausdinta su vienu kitu pakeitimu „L. L.“ 1964 m. sausio nr., 4 psl. — Red.). Tai yra kietas, atviras ir beveik pranašiskai skambas nuoširdžiai susirūpinusio balsas, nenumal-

domai apeliuojas į krikščionio mintį ir širdį, raginas praverti akis ir pagrindinai save paęgzaminuoti, nurodydamas, kad praeityje yra buvę skaudžių „krikščionių neištikimybės krikščionybei“ faktų, kurie didele dalimi yra atsakingi už tai, kad tikro autentiškumo, nuoširdumo ir laisvės ieškas žmogus pradėjo nutolti nuo Bažnyčios ir pagaliau nuo paties Dievo. Iš šitų atvirų ir nuoširdžių dr. Girniaus žodžių mes matome, kad jis kviečia visus į pokalbį — dialogą, ir tai nedelsiant. Meilė — tai pirmasis žingsnis ir toji jėga, kuri gali ištirpdyti priešiško ledu. „Tikiu“, sako autorius, „kad gilesnis savo idėjinių priešininkų pažinimas neleidsia jų akiai niekinti... priešiško aistrą kursto nepažinimas, o ramdo susipažinimas ir su tais, nuo kurių skiriamasi“ (99 psl.).

Nors visas šis veiklas yra tikinčiojo atsivėrimas ir nuoširdus tikrovę matančio bei gyvenimo pulsą jaučiančio pasiūlymas pradėti bičiulišką pokalbį ir leisti gana rizikingon kelionėn laisvės takais į tiesą, jis laimingai išvengia dviejų labai dažnai dar pasitaikančių pavojų — naivaus irenicizmo ir užslėpto redukcionizmo. Pirmojo pavojaus ženklų, būtent, tendencijos bet kuria kaina ieškoti taikingo sugyvenimo su skirtingų pažiūrų žmonėmis, sąmoningai nekeliant, nutylint ar net švelninant savųjų įsitikinimų principus, būta gausu prieš pat pradendant Vatikano Visuotinį Susirinkimą. Antrasis pavojus slypi gal kiekvieno nuoširdžiai tikinčiojo sąmonėje, būtent, žvelgti į netikintįjį su tam tikru atlaidumu, paternališkumu, gal ir autentiškos meilės motyvuojamu, kuris, jeigu ir ne žodžiais, sako: nesvarbu kaip tu Dievą neigi,

Jam priešiesi ir t. t., tuo savo neigimu tu vistiek Dievą išpažįsti. Dr. Girnius, tiesa, kai kuriais posakiais, ypač tose išvadose, kur jis susumuoja žmogaus be Dievo pavidalų gyvenime fenomenus, gal ir sudaro išpūdį pasiduodas tai antrajai pagundai. Tačiau atidžiau išsikaite į jo įvado žodį ir peržvelgę visą veikalo vedamosios minties tėkmę, matome jį, kaip tik priešingai, kviečiantį ryžtis tuos pavojus peržengti. Šitai mums byloja autorius du reikšmingi sakiniai: vienas jo įžangos žody: „Užuot žiebęs vienų prieš kitus priešiskumą, greičiau stengiuos abejus suneraminti gilesnei atsakomybei prieš save pačius“ (9 psl.); antras — pats paskutinis, veikala užsklendžias: „Todėl iš tiesų nėra oazės, tėra visų bendra atsakomybė už savo laiką“ (544 psl.).

Atsakomybė tiesai, atsakomybė už savo laiką — tai kiekvieną žmogų asmeniškai įpareigoja šūčiai, kurie iškelia ir pagerbia nelygstamą asmens vertę ir jojo laisvės dovana. Nežinau, ar netikintysis, perskaitęs šį veikala, tikrai save atpažins, ar jis parodys noro atsakyti į šią tikinčiojo ištęstą ranką, kviečiančią bendron, nors labai pavojingon, bet nuostabiai akinančion kelionėn, gal palaikys šitai tik asmeniniu tyruose šaukiančiojo balsu... Gal ir dalis tikinčiųjų, įpratusių gyventi pastovių formų rėmuose, dels atsakyti į mūsų autoriaus kvietimą, ataidinti Jono XXIII balsą atidaryti langus ir duris ir įleisti tyro oro... Tačiau „Žmogus be Dievo“ neabejotinai liks tuo pirmuoju monumentaliu pastatu, žyminčiu naujo, plataus vieškelio pradžią, kelio, kurį savo pastangomis turės toliau tiesti ir platinti ateinančios lietuvių kartos.

KUNIGAS IR LIETUVYBĖ

Esame nesuskaitomų už tikėjimą žuvusių kankinių tauta. Iš prigimties būdamas giliai religingas, lietuvis ištisus šimtmečius gynė tikėjimą savo gyvybės kaina, už jį kovojo ir mirė. Tėvynės laukai ir Sibiro taigos nuklotos jų kapais.

Toje kovoje lemia atsparumas, o atsparumą duoda tampus ryšys tarp tikėjimo ir tautybės. Senasis lietuvių tikėjimas buvo kilęs iš pačių lietuvių, tad artimai rišosi su tautiškumu. Tuo tarpu krikščionybę atnešė svetimieji: kryžiuočiai ją piktnaudėjo užgrobimo, o lenkai nutautinimo kėslams. Lietuvio sąmonėje gimė dvi naujos, tariamai nieko bendro tarpusavyje neturinčios, savokos — tikėjimas ir tautybė. Tautybė jam reiškė kilmę, tautinį priklausomumą ir gyvenimo būdą, o tikyba

vien tik Dievo išpažinimo forma. Šis dvasinis dvilypumas išsilaikė ir iki šių dienų, nes naują tikėjimą skelbusieji svetimieji buvo paverę bažnyčią nutautinimo priemone. Nors ilgai lietuvių liaudis suteikė ir krikščionybei tautini atspalvį, bet subtilus vieningumas tarp tikėjimo ir tautybės dar liko neatrastas ir lietuvis, blaškydamasis tarp tų dviejų vertybių, krypsta į pavojingus kraštutinumus. Savam krašte gyvenant, tas dvasinis konfliktas nėra ryškus, bet, atsiskyrus nuo tautos kamieno ir pasimetus tarp pareigų ir vertybių, jis vaizdingai iškyla mus žlugdančiu ir naikinančiu ryškumu. Svetimam krašte, dažnai klaidingai suprasto sutarptautinto tikėjimo vardan, slopinamas tautiškumas, kuris pas stipriai tautiškai nusiteikusius sukelia reakciją, ir tada arba religijos sąskaiton paneigiama tautybė, arba tautiškumo vardan nusigrįžtama nuo tikėjimo.

Lietuvis pasaulietis blaškos, ieškodamas ir neradamas

IRENA REGIENE

IRENA REGIENĖ augina tris vaikučius, priklauso Skautų Seserijos vadijai, o taip pat "Draugo" skautų skyriaus redakciniam kolektyvui.

tikro kelio, o lietuvis dvasiškis dažnai stovi nuošaliai, ne-siimdamas jokios iniciatyvos tą kelią jam nurodyti.

Čia nenorom mintis ir pa-garba nukrypsta į kai kurių tautų katalikų dvasiškiją (pvz. lenkų ir airių), kuri sugebėjo rasti neatskiriama ryšį tarp ti-kėjimo ir priklausomumo tau-tai. Šis veiksnys suteikė toms tautoms galingą dvasinę jėgą: su viena iš jų skaitosi ir net pataikauja komunizmas, o ki-ta sugeba airiais paversti nuo savų tautų nuklydusius tikin-čiuosius, jų tarpe ir nevieną lietuvi.

Teisybė, lietuviškos išeivijos tarpe nestokojame kunigų, nuoširdžiai atliekančių para-pijines bei visuomenines pa-reigas ir patarnavimus, bet di-desnė jų dalis niekuo nesiski-ria nuo kitų profesionalų ir visuomenininkų. Ir jie, kaip ir pasauliečiai veikėjai, yra kritikuojami jiems patikėtų pareigų neatlikimu ir įvairių visuomeninių ydų užsikrėti-mu. Ši kritika ir yra aky-vaizdus įrodymas, kad lietuvis kunigas dar nėra pakilęs virš vidutinio inteligento ir tuo pačiu nėra pasiekęs lygio, ku-rį visuomenė norėtų jam pri-pažinti ir kurio tikisi.

Kiekvienas gyvenamas lai-kotarpis stato savitus specifi-nius reikalavimus ne tik tau-toms, valstybėms, atskiroms žmonių grupėms, bet ir pavie-niams individams. Šiame lem-tingame mūsų tautai laikotar-pyje, kada visomis išgalėmis bandoma atsispirti prieš fiziniį ir dvasinį tautos naikinimą, kiekvienas lietuvis neša atsakomybę prieš savo tautą ir Tvėrėją už šios kovos išdavas. Nusikaltėlis yra kiekvienas

asmuo, kuris šio tautinio kata-klizmo metu paluš ir neatliks jam tautos ir paties Kūrėjo patikėtų pareigų.

Šiandien Lietuvoje likusi tautos dalis stengiasi nepalūž-ti, o laisvajame pasaulyje gy-venančioji deda pastangas iš-laikyti lietuviybę išeivijoje, ugdydama tautinį sąmoningumą jaunojoje kartoje. Kad šios pastangos būtų sėkmingos, jo-se privalo dalyvauti kiekvie-nas lietuvis, nežiūrint kokių pa-šaukimą jis atstovautų. Nuo šios pareigos nėra laisvas nei kunigas. Kunigystė neatpalai-duoja asmens nuo pareigų sa-vai tautai ir tautiškumo tęs-tinumui, o tik dar labiau jį įpareigoja.

Tautos ateitis priklausys nuo kiekvieno iš mūsų pastan-gų ir darbų šiame lemtingame gyvenimo laikotarpyje, o istorija įvertins mus taip, kaip mes šioje tautos likiminėje ko-voje pasireikšime. Ar būsime įvertinti kaip tautinės gyvy-bės išnešėjai, ar pasmerkti kaip jos duobkasiai, priklausys nuo to, kuri kelią patys pasirinksim.

Sunki ši kova ir kovotojų eilės nuolatos retėja. Mirtis ir mišrios vedybos natūraliai mažina mūsų eiles. Nuovargis kovoje už būvį, už patogesnį ir prabangesnį gyvenimą bei ne-vilties apatija silpnina liku-siųjų atsparumą. Materializ-mas ir stoka stiprių dvasinių vadovų slopina idealizmą. Čia kaip tik mūsų akys ir viltys krypta į kunigą, kuris visose sunkiose mūsų tautinio gyve-nimo valandose vaidino svar-bų vaidmenį. Ir šiandien mes laukiame naujų tautos šauk-lių —naujų Baranauskų, Vaiž-gantų, Maironių, Lipniūnų.

Naudodamasis paties Kūrėjo jam patikėta ir visuomenės pripažinta dvasinio vadovo galia, kunigas privalėtų va-dovauti lietuvių kovai už tau-tinę gyvybę, bet ne jos laido-tuvių procesijai.

Siekdamas savo pašaukimo gilumo įgyvendinimo, lietuvis kunigas turėtų būti įsitikinęs patrijotinis ir religinis idea-listas, entuziastingas ir nepa-ilstantis Tėvynės Meilės ir Dievo Žodžio apaštalas. Paki-lęs virš vidutiniškumo ir kas-dienybės, jis turėtų dalyvauti visose mūsų visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo srityse ir apraiskose, vienyti ir jungti mūsų besikeičiančias jėgas. Lyg rūpestinga motina ties kūdikėlio lopšiu, jis turėtų budėti ir iš dvasinio nerangu-mo žadinti apsnūdusias mūsų sielas ir, nuolatos priminda-mas mums mūsų krikščioniš-kas ir tautines pareigas, ne-leisti mums paskęsti klaidose ir ydose. Kunigas neturėtų už-sidaryti ir apsiriboti vien pa-rapijinių pareigų atlikimu, bet eiti į žmones ir rodyti jiems gyvenimo kelią.

* * *

Lietuvių tauta iš savo kuni-go šiandien laukia naujo misi-jonieriaus, kuris su meile skelbtų jai tikrąją krikščiony-bę ir atitaisytų mums sveti-mųjų nešto tikėjimo padary-tas žaizdas; krikščionybę, ku-ri mums gražintų prarastą tautinės ir religinės sąvokos vieningumą. Kai tauta vienin-gai per tautiškumą žengs į Di-dįjį Tikslą, lietuvis kunigas bus įrodęs savo pašaukimo tvirtumą ir išpildęs šventimų valandoje Dievui duotą prie-saiką.

“ŽEMĖS DREBĖJIMAS” ČILĖJE

PETRAS PAKALNIS

“Nors aš esu marksistas, bet niekuomet nepritariau proletariato diktatūros idėjai, nes toji diktatūra vestų prie intelektualinės ir kultūrinės vergijos. Be to, nors Allende ir Frei programos yra panašios, Allende yra miglotas, prižada viską visiems, o Frei yra aiškus ir žino, ko nori. Jo revoliucija bus spontaniška, nekrūvina ir sėkmingesnė už Kubos,” taip pranašavo vienas profesorius prieš Čilės prezidento rinkimus 1964 m.

“Mano socialinė sąžinė verčia mane balsuoti už Allende. Jei jūs išvažiuojate už sostinės, jūs matote tūkstančius “campesinos” (smulkūs ūkininkai), kuriems revoliucija yra vienintelė viltis. Aš jaučiuos kalta, kai matau tuos išbadėjusius žmones, pragyvenančius už kelis centus į dieną. Tik Allende nori jiems padėti ir niekas kitas,” taip kalbėjo viena pasiturinti Santiago moteris prieš tuos pačius rinkimus.

Kas yra Allende ir Frei ir kokios jų idėjos?

Allende yra pasituris gydytojas, ateistas, masonas, socialistas, demagogas ir didelis Castro gerbėjas. Kad jis būtų “skanus” ir katalikams, prieš 1964 m. rinkimus jo partijos draugai išleido socialinio turinio brošiūrą, pilną Šv. Rašto citatų, panašią į popiežių enciklikas. Bet kokios iš tiesų to keisto žmogaus idėjos, gal tik jis vienas nežino.

Eduardo Frei yra šveicaro imigranto sūnus, juristas, krikščionių demokratų partijos steigėjas. Jo idėjos yra paimitos iš socialinio Bažnyčios mokslo ir pritaikytos Čilės sąlygoms. Frei siekia šių tikslų: 1. Jis nori įsteigti valstybės banką, teikiantį smulkiems

ūkininkams ir pramonininkams paskolas žemais procentais, kad privačių bankų lupikavimas nenugramzdintų smulkių ūkininkų ir amatininkų į dar didesnę skurdą. Savo laiku masonai ir liberalai atėmė visas Bažnyčios žemes, o dabar jų palikuonys per bankus ir aukštus procentus baigia praryti smulkių ūkininkų sklypelius. Mūsų laikais 77% visos dirbamos žemės jau atsidūrė dvarponių rankose, kurie sudaro tik 4% visų Čilės gyventojų. Eduardo Frei nori praveisti plačią žemės reformą ir suteikti žemės 100,000 bežemių ir mažžemių. 2. Frei nori pakelti mokesčius dvarponiams, stambiems pramonininkams ir vidurio klasės gyventojams. Tuo būdu jis siekia išlyginti didelį socialinį nelygumą ir sutelkti lėšų būsimoms reformoms. 3. Jis nori pataisyti konstituciją, kad visi Čilės darbininkai galėtų laisvai jungtis į unijas ir kad tokiu būdu jie galėtų atsverti esamą kapitalistų persvarą. 4. Frei nori nupirkti nuo 25% iki 51% vario kasyklų akcijų, kurių dauguma yra JAV piliečių rankose. Čilės ir užsienio kapitalo pagalba jis nori padvigubinti kasyklų produkciją, įsteigti naujų fabriків ir naujų pramonės šakų, kad Čilė būtų mažiau priklausoma nuo užsienio produktų. 5. Frei nori pastatyti kasmet 60,000 naujų namų, įvairių amatų mokyklų ir pradžios mokyklų 200,000 vaikų. Tuo būdu atsivers daugeliui durys į civilizaciją.

Su šia programa Frei laimėjo prezidento rinkimus 1964 m. rudenį, bet, turėdamas parlamente 23 savo partijos atstovus ir tik 9 senatorius, negalėjo praveisti jokios reformos.

Jam priešinosi ir kapitalistai, ir socialistai. Tiesa, tokia keista kapitalistų ir kairiųjų bičiulystė pasitaikė ir kitur, pvz. Italijoje, bet gal niekur kitur ji taip nepakenkė kapitalistams ir socialistams, kaip Čilėje. Turėdamas aiškia ir teisingą programą, Eduardo Frei apeliavo į plačias liaudies minias, parodė, kas yra jų draugas ir kas priešas, ir ruošėsi šių metų kovo 7 dienos rinkimams.

Ir šių, kaip ir 1964 m., rinkimų rezultatai yra istoriniai. Iš 153 vietų parlamente krikščionys demokratai laimėjo 82, gaudami absoliučią daugumą. Senate iš 45 vietų jie turi 14. Dabar niekas nebegalės sutrukdyti tos nekruvinos, būtinos ir teisingos revoliucijos, kuriai pritarė Čilės tauta.

Sužinojęs rinkimų rezultatus, Eduardo Frei palygino juos su žemės drebėjimu. Tikrai, Čilės gyventojai, patyrę ant savo kailio kapitalistų gobšumą ir pamatę, kas dedasi Kuboje, parodė pilną pasitikėjimą tam žmogui ir tai programai, kuri skelbia ne klasių kovą, bet nuoširdų ir teisingą darbdavių ir darbininkų bendradarbiavimą. Kaip darbdaviai yra reikalingi darbininkų, taip darbininkai kapitalo. Tačiau ir vieni, ir kiti gali taikiai bendradarbiauti tik tada, kada vieni ir kiti gerbia įgimtas žmogaus teises. Bendro darbo vaisiais reikia pasidalinti taip, kad darbininkai galėtų pasidžiaugti ne Kolumbo laikų, bet mūsų dienų civilizacijos vaisiais, o darbdaviai galėtų atsispirti prieš kitų įmonių konkurenciją.

Tas politinis, socialinis ir ekonominis žemės drebėjimas iš tiesų prasidėjo Čilėje jau 1962 m. rudenį, kada 23 Či-

lės vyskupai parašė socialinio turinio laišką, išdėstė darbininkams ir smulkiems ūkininkams daromas skriaudas, atmetė kapitalizmą ir marksizmą ir ragino visus geros valios žmones kurti naują, teisingesnę socialinę santvarką. "Visos Pietų Amerikos valstybės," taip rašė vyskupai, "yra prislėgtos ekonominių, politinių ir socialinių sunkenybių. Tos sunkenybės rodo laiko įtampą ir nusako mūsų socialinę santvarką nesant pagal Dievo nustatytą tvarką. Mes negalime tikėtis, kad žmonės, kuriems mes neduodame pragyvenimo šaltinio, gintų tą socialinę santvarką, kuri juos užmiršo. Kaip dažnai darbininkų vadai matė savo ilgametes, kantrias ir herojiškas pastangas paverstas niekais privačiame ir viešame gyvenime tų katalikų, kurių darbai yra aiškiai ir šlykščiai priešingi socialiniam Bažnyčios mokslui. Priešingi ekonominiai interesai ne visuomet atsižvelgia į kitų teisę, ir dažnai silpnesnis tampa auka nepakenčiamo neteisingumo. Todėl valdžia turi įsikišti ir bešališkai įgyvendinti teisingumą taip, kad beturčiai nekenėtų".

Deja, Eduardo Frei, perimdamas prezidento pareigas, paveldėjo beveik 2 milijonus dolerių skolos, įprastas priemiesčių lūšnas ir bedarbius, retą susisiekimo ir dar retesni švietimo tinklą. Nuo 1951 m. iki 1960 m. JAV piliečių bendrovės uždirbo Čilėje 554 milijonus dolerių, iš kurių 212 milijonų investavo Čilėje, o 342 milijonus perkėlė į JAV. Tas kapitalo išvežimas didina bedarbių skaičių ir trukdo Čilės pramonės išsivystymą. Be to, Čilė turi kasmet importuoti maisto produktų už 100,000,000

dol., nes Čilės gyventojų skaičius nuolatos auga, o žemės ūkis stovi beveik vietoje. Nenuostabu, kad neturtingieji Čilės gyventojai mūsų laikais valgo beveik 50% mažiau ir prasciau, negu prieš 20 metų. Vienas iš trijų Čilės vaikų apleidžia pradžios mokyklą po pirmų mokslo metų ir tik 1/3 Čilės vaikų baigia pradžios mokyklą.

Dešimtadalis gyventojų gauna 50% visu Čilės pajamų, o devynios dešimtosios turi pasitenkinti kita puse. Ta socialinį nelygumą reikės išlyginti ir seniems Čilės kapitalistams teks atsisąžadėti senų privilegijų. Bet Eduardo Frei turi parlamente stiprų užnugarį ir nemažai simpatijų Čilėje ir užsienyje. JAV remiama Sąjunga Pažangai jam mielai padės, nes jis yra garbingas ir teisingas žmogus. Palengva jis igys ir kapitalistų pasitikėjimą, o tūkstančiai Čilės studentų jam jau aukoja laisvą atostogų laiką, pradėdami vykdyti jo statybos programą. Pilną socialinę programą jis galės vykdyti tik po gegužės 21 d., kada susirinks naujas Čilės parlamentas ir senatas. Tame parlamente dvelks ne marksistinė klasių kovos ir ne kapitalistinė egoizmo, bet socialinio teisingumo ir krikščioniško solidarumo dvasia. Po paskutinių rinkimų Eduardo Frei taip išsireiškė: "Mes priimame tautos mandatą kaip didelį kvietimą atsakomybei. Partija, kuri dabar laimėjo, yra didelė, bet turime atsiminti, kad dar didesnė yra Čilė ir kad valdžia, politinės partijos ir žmonės neegzistuoja tam, kad tarnautu vienai vyriausybei ar vienam žmogui, bet visam kraštui ir visiems Čilės gyventojams".

PIRMIEJI ISPŪDŽIAI NAŠLAITYNĄ APLANKIUS

Laima Bačinskaitė
Ramūnas Motekaitis
Edmundas Radavičius
Irena Šimonytė
Veronika Tījūnėlytė

*Žmonių kasdienis gyvenimas teka vieno-
dai ir monotoniškai: darbas, valgis, poilsis,
... darbas, valgis, poilsis ... Beveik nieku
nesiskiria ir studento rutina, tik darbo vietą
užima paskaitos ir studijos, o laisvalaikis
leidžiamas kiek jaunatviškiau... Tokio gyve-
nimo vėžėse beveik nėra nė kiek laiko pa-
galvoti, kad yra žmonių, praleidžiančių die-
nas ligoninėse, senelių prieglaudose ar na-
šlaitynuose. Su tokiais nėra progos susitikti,
nebent kas specialiai juos aplanko. Aplankius
atsiveria nauja patirtis ir supratimas.*

*Čia savo pirmaisiais išpūdžiais dalinasi
su mumis keli studentai, aplankę šv. Juoza-
po namus Čikagoje (St. Joseph's Home for
the Friendless), kurie laikinai priglaudžia
apie 90 3-15 m. amžiaus vaikų, daugiausia
iš išardytų šeimų ar ligonių tėvų.*

PRIEŠ TAI

Žiūrint į tą didelį pilką namą, nejaukus
jausmas perėjo per širdį. Nežinojom, ką viduj
rasim, kaip mus priims, kaip turėsime elgtis.

Irena

Maniau, į našlaityną nuėjus, rasti kitonišką
vaiką... Lyg jis būtų ne žmogus! Tikrai nežinau,
kaip tas mano protavimas išsisvajoję tokį dur-
numą! Nuėjau kaip kokia filmų artistė, vaidin-
dama turtingos geradarės rolę...

Veronika

Bevažiudami į našlaityną, mes galvojome ir
net praktikavom kaip tuos našlaičius palinks-
minti...

Edmundas

ATSILANKYMO ISPŪDŽIAI

Vienos šv. Juozapo seselės maloniai priimti,
pamatėm, kad tame name gyvena tik paprasti
vaikai — berniukai ir mergaitės nuo trijų iki

trylikos metų. Tokie pat, kaip tie, kurie laksto
mokyklų aikštėse; tokie pat, kaip kaimynų vai-
kai, kurie kartais yra tokie geri ir gražūs, o
kartais tokie išdykę. Kambariai jaukiai papuoš-
ti, žaislų pilna... Tik čia kažko trūko. Ir nei tur-
tingiausias žmogus pasaulyje negalėtų nupirkti
to, ko tiems vaikams trūko — šeimos meilės ir
šilumos.

Irena

Nuėjau, kaip kokia filmų artistė, vaidinda-
ma turtingos geradarės rolę; išėjau nuliūdus, be
ūpo, jausdama nieko gero nepadarius. Dar ir
dabar manau, kad tas mūsų apsilankymas dau-
giau žalos padarė negu gėrio. Kodėl? Pasvars-
tykim išpūdžius: 1. Aplankius vaikučius nuo
trijų iki šešių metų amžiaus, patys mažiausi
griebė apkabinti visus; truputį vyresni laikėsi
prie visos vaikų grupės arba ėjo dar toliau nuo
visų žmonių. 2. Praleidžiant laiką su vyresnėm
mergaitėm (7-12), jose matėsi lyg tai pareigos
jausmas užimti svečius: parodė namus, pravedė
žaidimus, kalbėjo apie save, kaip kokios muzie-
jaus aprodytojos apie kitų biografiją. 3. Mate-
rialinių dalykų trūkumo nesimatė. Objektyviai
stebint, matėsi šie aukščiau suminėti dalykai;
vaikų elgesys ir laikysenų taip pat matėsi jų
jaučiamas trūkumas nuoširdžių suaugusių drau-
gų, kurie būtų jų "šeima".

Veronika

Bevažiudami į našlaityną, mes galvojome
ir net praktikavom kaip tuos našlaičius palinks-
minti, bet nuvažiavę pastebėjom, kad joks pa-
siruošimas nebuvo toks geras, kaip draugiškas
pasikalbėjimas su jais pačiais. Jie mums rodė
gautas iš mūsų ir kitų dovanėles, norėdami sa-
vo džiaugsmu pasidalinti su mumis.

Man ypač buvo gaila vieno berniuko, ku-
riam skaudėjo ausys. Kai jis man apie tai pasa-
kojo, buvo aišku, kad artimo užuojauta atrodė
jam geriausi vaistai, bet kai artimo nebuvo, tai
jam užteko ir svetimo užuojautos.

Edmundas

Tik įėjom pro duris ir vienas mažas vaikutis pribėga prie studentės, apsikabindamas ją — taigi, matosi, kad nori dėmesio. Bet ar ne visi vaikučiai dviejų ar trijų metų amžiaus nori to dėmesio? Šitas vaikutis skiriasi nuo daugumos jo amžiaus vaikų — jo namai yra prieglauda našlaičiams. Kartu su juo yra keli kiti vaikučiai, kurie, nors gal ir ne tokie drąsūs kaip anas, taip pat artinasi prie studentų būrio...

Studentės nukeliauja pas vyresnes mergaites. Čia randa būrį mergaičių tarp 9-12 metų. Pasidalina saldumynais,... pamoko dainelę ir kelis lietuviškus žaidimus, pvz., žiedo dalinimą. Aiškiai matosi, kad mergaitės domisi joms svetima kalba — lietuvių... Dviejų valandų popietė greitai prabėga. Laikas važiuoti namo. Girdisi klausymas: "Ar atvažiuosi kitą sekmadienį?" Nenoromis reikia atsakyti, kad vargiai atvažiuosim — išvažiuojam studijuoti. Viena mergaitė sako: "Tai nors parašyk man! Prašau!" Taip ir baigiasi — studentai išvažiuoja namo, o našlaičiai?...

Nors tik porą valandų buvo galima su vaikučiais praleisti, matėsi, kad jiems buvo malonumas, ypač tiems, kurie neaplankomi.

L a i m a

IŠVADOS

Šiems vaikams trūksta ne masės, bet kaip tik individualumo. Galėtų žmonės eiti pavieniai lankyti. Taip pat jiems trūksta progų pamatyti poras: turėtų draugaujantys ar vedę eiti kartu jų lankyti.

Štai išivėlėm neprašyti į šių vaikų pasaulį; palietėm jų sielą. Jeigu jie užaugs netikintys į žmogaus ar Dievo meilę, mes būsim prisidėję prie jų sielos sužlugdymo. Taip ypač būtų, jeigu taip kartą aplankę ir mes, kaip kiti, išėjom ir daugiau niekad ten nebegrįšim... Yra keistas dalykas terliotis su žmogaus meile bei siela. Keistas ir nešas svarią atsakomybę.

V e r o n i k a

Be abejo, daug kas pagalvos: "Tai kas? Nejaugi tos dvi valandos pagerins tų vaikų gyvenimą?" Gal nepagerins, gal nesumažins tų vaikų meilės troškimo, bet aš pastebėjau, kad karts nuo karto aplankomi, jie bent žinos, kad pasaulyje yra, kas jais nors kiek rūpinasi ir todėl jie geriau prisitaikys prie visuomenės, kai ateis laikas iš ten išeiti.

Jeigu tos dvi valandos jiems nebūtų sudariusios jokio skirtumo, jie nebūtų bandę taip stropiai mums pataikauti, greit išmokdami visus žaidimus ir dainas, kurias juos mokėm; ne-

būtų, dar tokie jauni, domėjęsi lietuviška kalba, ir atsisveikindami nebūtų klausę: "Kada jūs vėl ateisit? Rytoj?" Rytoj — ne, bet turėsim būtinai ten daugiau kartų sugrįžti!

I r e n a

Man atrodo, kad mes, kurie pirmą kartą lankėme, turėjome daugiau naudos iš šios iškylos negu našlaičiai. Susidariau nuomonę, kad vieningiausi lankytojai, kurie yra pageidaujami, yra tie, kurie turi galimybių pasiimti našlaitį į savo globą. Vaikai yra gerai prižiūrimi ir jie iš mūsų nieko negalėjo gauti, ko jie negauna, draugaudami tarp savęs. Mano bendras vaizdas yra toks, kad ir vadovybei, ir našlaičiams nėra labai svarbu, kad kas juos lankytų. Faktas yra atestuojamas tuo, kad jie išleidžia lankytojus tik vieną kartą į mėnesį. Man pačiam buvo įdomu prasiblaškyti nuo studijų ir ateityje, progai pasitaikius, visad tarsiu gerą žodį kitiems apie našlaitynų svarbą.

R a m ū n a s

Nors ir atrodė visi gan patogiai įstatyti, buvo truputį gaila vaikų — rods, kad būtum galėjęs namo parsivežti, būtum taip ir padaręs.

Asmeniškai patarčiau daugiau kam aplankyti našlaitynus. Tas ne tik nudžiugins vaikučius, bet ir pats atsimins, kad gyvenime yra daugiau prasmės, negu dauguma žmonių nori pripažinti.

L a i m a

Kol žmogus nenuveina pas našlaičius, jis negali suprasti, kaip aikui be tėvelių bei artimųjų meilės yra sunku gyventi. Bet kai žmogus nueina į našlaičių namus, jis tuojuo gali pastebėti, kad našlaičiam nieko taip netrūksta, kaip bent mažo meilės bei draugiškumo parodymo kad ir iš nepažįstamųjų. Palikdami našlaičių namus, mes džiaugėmės aplankę našlaičius, kurie mums parodė, kad vaikai be tėvų bei artimųjų daug daugiau supranta, kas yra meilė, ir nutarėm ir vėliau juos aplankyti.

E d m u n d a s

Našlaitynai nėra muziejai, kurių einama apžiūrėti, bet namai, kur priglaudžiami vaikai, netekę savo tėvų globos. Tad į juos eina ne turistiniais tikslais ir ne pigiom dovanėlėm besišvaistancio Kalėdų senelio orios geradarystės sumetimais, bet suteikti džiaugsmo našlaičiams. Pirmą kartą nueinama mišriom, miglotom ir neretai naiviom nuotaikom, nes einama į nežinią — pas

GRAŽUSIS GEGUŽIO mėnuo skirtas Marijai. Supažindinkime savo mažus vaikus su Dievo Motina. Nuostabu bus ir kartu truputį juokinga, a galop — labai jauku sužinotus, kad Marija yra Dievo, ir mano, ir mamytės, ir tėtuko, ir net močiutės motina! Juk argi ant kryžiaus mirdamas Kristus nepasakė Marijai "Štai tavo sūnus", o šv. Jonui — "Štai tavo motina"? Ir taip mes visi — ir dėdė, ir teta, ir senelis, ir policininkas, ir gatvės šlavėjas, ir mokytojas — esame broliai, Marijos vaikai!

Visą šį mėnesį verta skirti ypatingą dėmesį Marijos paveikslui ar statulėlei. Pastatant prie jos kojų žibučių ar konvalijų indelį, o vakare, visai šeimai susirinkus, pagerbiant Dievo Motiną savo maldomis. Deja, Mergelės Marijos litanija nesuprantama mažiems vaikams. Jie net nukikena, išgirdę kai kuriuos archaiškus palyginimus. Geriau su jais sukalbėti "Sveika Marija", kurią kitą tinkamą maldą ar rožinio dalį. Visai tai priklauso nuo vaikų amžiaus, nes šia proga reikia taikytis prie jų, kad vėliau nereikėtų piktuoju varyti prie bendrų maldų.

Gegužio 27 — Šeštinės. Dangun Žengimas bus vaikams labai įspūdingas įvykis. Juk, kuris iš jų nėra kada nors klausęs: "Kaip galima užlipti į dangų?" Ši paskutinė Kristaus kelionė, be lėktuvo, be raketos, žmonių akivaizdoje, taps vaiko akyse stipri Dievo visagalybės manifestacija.

Birželio 6 d. — Sekminės, džiugi šventė, nes Kristus parodė savo mokiniams ir kartu visiems mums, kad neapleis žemėje likusiųjų. Ugnies liežuvėliai mažiesiems gali būti baugūs. Tad priešmokyklinio amžiaus vaikams Šv. Dvasios įkvėpimą bus geriau pavaizduoti apaštalams suteikta galia kalbėti ir suprasti visas kalbas.

Gintarė Ivaškienė

**GEGUŽIS,
ŠEŠTINĖS,
SEKMINĖS
ŠEIMOJE**

PIRMIEJI ĮSPŪDŽIAI NAŠLAITYNE—iš 169 p.

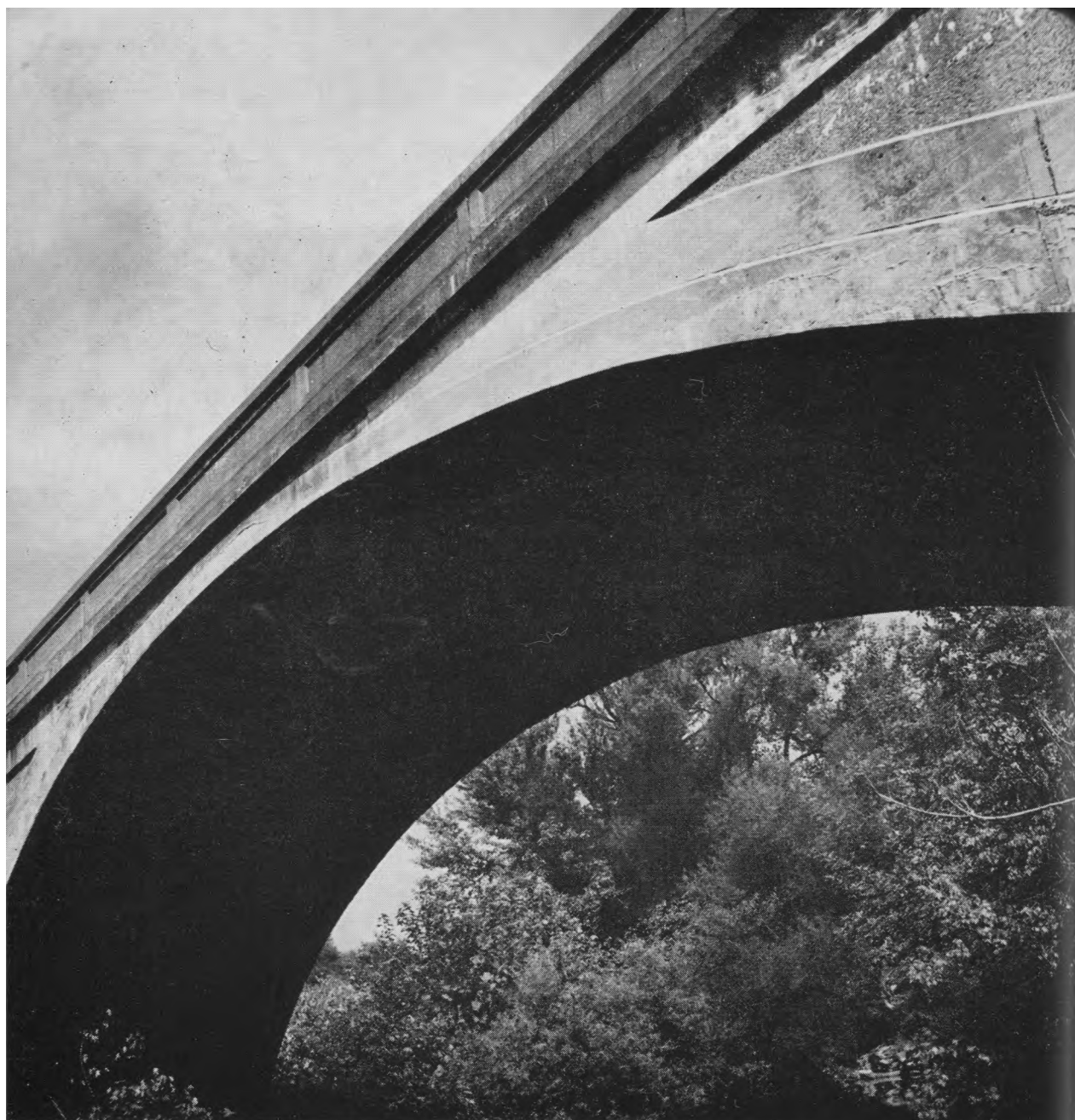
vaikus, kurie iki šiol, bent mūsų atžvilgiu, "neegzistavo". Nematyti vaikai yra nerealiūs; panašiai nerealios yra nuomonės apie juos.

Sutikti našlaičiai jaučiančiam ir galvojančiam palieka gilų įspūdį. Tie pirmi įspūdžiai nebūtinai yra visais atžvilgiais teisingi: atsineštos dispozicijos juos nuspalvina vienaip ar kitaip. Jie patikslėja tik po kelių atsilankymų. Užmegzti ryšiai lengvai nenutrauktini, nes atsilankęs įeina į našlaičių gyvenimą, o našlaičiai į jo. Širdis ir sąžinė skatina dažniau aplankyti per mažai ar visai nelankomus vaikus.

Mūsų nuomone, ne tik nevedusieji ar organizacijų būreliai, bet ir šeimos kartu su vaikais turėtų aplankyti našlaitynus ir net apsūmėti "globoti" ką nors iš našlaičių. Tai būtų gera ir našlaičiams, ir juos aplankančioms.

— Red.

Tarp žemės ir dangaus. .

BADO ŠMĖKLA

1943 m. rudenį sąjungininkai, užėmę visą Pietų Italiją, pasistūmė iki taip vadinamos “Gustavo linijos”, apėmusios apie 30 Littorijos ir Frosinonės provincijų valsčių. Dauguma tų miestų gyventojų pasitraukė į kalnus, o kiti buvo vokiečių išvežti į karo pabėgėlių stovyklas. Kai 1944 metų pavasari sąjungininkai pralaužė “Gustavo liniją” ties Cassino miestu, laukai karo veiksmų buvo nuterioti arba nusėti minomis. Kai kur trūko žmonių nuimti derlių. Todėl tų metų derlius nuėjo niekais.

Menkas derlius buvo ir 1945 metais. Mat, karo pabėgėliai, dalimi sugrižę iš stovyklų, neturėjo ko sėti, o kur laukai patys apsisėjo, ten vis dar tebebuvo minos. Todėl nenuostabu, kad Alcide de Gasperi, sudaręs pirmąjį ministerių kabinetą, tuojau telefonavo Fiorrello La Guardia, UNRRA valdytojui, prašydamas Italijai duonos.

Anais laikais pagal maisto korteles italai turėjo teisę gauti kasdien 150 gramų duonos. Tačiau, važinėdamas po “Gustavo liniją” skersai ir išilgai, niekur nesu matęs, kad būtų dalinama duona ar miltai. Išskyrus juodąją rinką, duonos niekur nebuvo galima gauti. O juodos rinkos kainos beturčiams ir grįžusiems namo karo pabėgėliams buvo neprieinamos. Todėl nemaža žmonių dalis mito sriuba, dalinama popiežiaus virtuvių, ir karčiomis pienėmis, augančiomis laukuose.

Popiežiaus komisijos pirmininkas 1945 m. pradžioje man buvo sakęs, kad vasarą virtuves arba uždaryčiau, arba gerokai sumažinčiau šelpiamųjų skaičių. Tačiau, matydamas gresiančią bado šmėklą, jis liepė nemažinti šelpimo programos ir stengėsi kai ką dar pridėti.

Deja, tų virtuvių, maitinančių mano darbo srityje apie 80,000 žmonių, neužteko. Ne vienas klebonas, neapsigindamas naujų prašymų, duodavo šiltos sriubos lėkštę tik kas antrą dieną. Kiti, norėdami padidinti šelpiamųjų skaičių, atskiesdavo sriubą vandeniu. Dar kiti bombarduodavo mane arba komisijos pirmininką prašymais, manydami, kad pasiseks ką nors daugiau laimėti. Bet mano atsakymas į visus prašymus buvo neigiamas.

Liūdna “Gustavo linijos” padėti nekartą išdėsčiau komisijos pirmininkui, prašydamas ką nors daryti. Tačiau, kaip aš klebonams, taip prel. Baldelli vis man atsakydavo, kad bado šmėkla gresia ne tik “Gustavo linijai”, bet ir visai Italijai. Duonos Italijai niekuomet neužtekdavo, o iš užsienio tuo tarpu nieko nebuvo galima gauti.

SPECIALUS ŠELPIMO PLANAS

Tačiau 1946 metų pradžioje komisijos pirmininkas man davė suprasti, kad ką nors ypatingo “Gustavo linijos” gyventojams bus galima padaryti. Vasario ar kovo mėnesi

BRONIUS

KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

jis pakvietė mane važiuoti į Cassino miestą kartu su dviem valdžios atstovais ir aptarti ypatingą šelpimo planą.

Sutartą dieną į Cassino miestą vyko keturiose: mūsų komisijos pirmininkas prel. Baldelli, Italijos maitinimo vicekomisaras bei jo padėjėjas ir aš. Deja, pakeliui į „Gustavo linijos“ centrą apie šelpimo planą neužsiminėme nei vienu žodžiu. Maitinimo vicekomisaras visą laiką keikė anglus, prel. Baldelli nuobodžiaudamas klausėsi jo kalbos, o mudu su vicekomisaro padėjėju žiūrėjome į miestų griuvėsius. Palengva tas padėjėjas pasirodė man esąs labai šviesus ir taurus socialistas. Prieš keletą mėnesių krikščionių demokratų partijos vadas Alcide De Gasperi buvo sudaręs pirmąjį koalicinį kabinetą, į kurį įėjo 6 didžiausios Italijos partijos. Bekalbant apie tą koalicinę vyriausybę ir įvairias Italijos atstatymo problemas, mudviejų pažiūros apie viską taip sutapo, kad kelionės pabaigoje jautėmės neišskiriami draugai. Kai pasiekėme Cassino miestą ir lipome iš automobilio, mudviem atrodė, kad ir šelpimo darbui koalicija būtina.

Kol seselės prancišketės išvirė šiokių tokių pietus, komisijos pirmininkui ir valdžios atstovams smulkiai išdėsciau „Gustavo linijos“ padėtį ir mačiau, kad juos paėmiau į savo rankas. Mano informacijos buvo tokios smulkios, konkrečios ir vaizdžios, kad jie neturėjo beveik jokių klausimų. „Gustavo liniją“ pažinau, kaip savo gimtąjį miestelį ir tomis žiniomis pasinaudojau 100%. Vicekomisaro padėjėjas, turėdamas žinių, matyt, iš kitų šaltinių, man visiškai pritarė ir pastebėjo, kad jis „Gustavo linijos“ gyventojams galėsias šį tą sutaupyti. Jis tik norėjo žinoti, kiek žmonių rei-

kėtų specialiu būdu sušelpiti.

— Jei norite labai tikslų davinių, — tariau padėjėjui, — duokite man bent pusę valandos laiko pagalvoti ir paskaičiuoti. Sprendžiant iš akies, mano nuomone, reikėtų sušelpiti tarp 130,000 ir 150,000 žmonių.

— Gerai, — atsakė komisaro padėjėjas, — skaitykitės su 150,000 žmonių ir sudarykite man smulkų planą. Už poros savaitių duosiu jums galutinį atsakymą. Aš manau, kad šį tą galėsime sutaupyti. Žinoma, kitų apskričių viršininkai sukęls man tikrą pragarą, bet aš paprašysiu tų ponų atvažiuoti į „Gustavo liniją“ ir pasižiūrėti, kaip čia žmonės gyvena.

Grįždamas į Romą su komisaro padėjėju išsikalbėjau apie maisto produktų atsargas ir jų dalinimą. Jis nieko neslėpė nuo manęs, ir aš pamačiau, kokia bado šmėkla gresia visam kraštui. Badas, žinoma, kiekvieną dieną gali sukelti neramumus ar streikus, o su tais neramumais gali subirėti ir De Gasperi valdžia. Todėl visa širdimi pritariau jo politikai duoti maisto produktų tiems, kurie grasina neramumais. „Gustavo linijos“ gyventojai, išvarginti karo veiksmy, drugio ir alkio, nebeturėjo jėgų kelti neramumų ir buvo atsidavę savo likimui. Tas specialus šelpimo planas buvo teisingumo aktas, galįs įkvėpti pasitikėjimą silpnute valdžia ir silpnomis savo pačių jėgomis. Jei komisaro padėjėjas išlaikys savo žodį ir duos maisto produktų 150,000 žmonių, tuokart „Gustavo linijos“ gyventojai galės suvesti galą su galu iki kito derliaus. Svarbu tik, kad jis, spaudžiamas kitų reikalų, neatsimestų nuo savo plano. Todėl, grįždamas į Romą, nutariau nepaleisti jo iš akių ir pasiėmiau jo telefono numerį.

Nieko nedelsdamas ir atidė-

damas kitus reikalus į šalį, per porą dienų sudariau smulkų šelpimo planą ir įteikiau jį komisaro padėjėjui. Už keletą dienų gavau jo atsakymą, kad kiekvienam „Gustavo linijos“ gyventojui balandžio mėn. pradžioj galėsiu padalinti po 4 svarus makaronų, po svarą cukraus ir po svarą sviesto. Makaronai buvo Italijos valdžios dovana, cukrus ir sviestas, rodos, Airijos katalikų.

Apie tą šelpimo planą, žinoma, tuojau informavau visus „Gustavo linijoj“ gyvenančius kunigus ir paprašiau jų, kad sudarytų visų šeimų sąrašus. Kol maisto produktai dar tebebuvo Romoje, galėjau patikslinti savo įteiktą planą ir išlyginti visus skirtumus. Tačiau negalėjau peržengti 150,000 ribos ir turėjau pasilikti geroką maisto atsargą užkimšti spragoms, kurių negalėjau iš anksto numatyti.

Nemažą problemą sudarė maisto produktų transportas, sandėliai ir jų saugumas. Nuegabenti trumpu laiku tokį didelį kiekį maisto produktų vien tik Vatikano sunkvežimiais buvo neįmanoma, todėl paprašiau komisijos valdininkų parūpinti man apie 40 vagonų. Vieną dalį tų maisto produktų nusiunčiau į Frosinone, kitą į Cassino, trečią į Formiją, o ketvirtą į Cisterną. Padedamas vietos kunigų, suradau sandėlius ir pranešiau bendradarbiams, kada atvažiuosiu. Saugumo sumetimais pasakiau vietos policijai, kur yra maisto sandėliai ir paprašiau jų mesti ant sandėlių bent vieną akį. Į Cassino miestą maisto produktus atlydėjo du policininkai ir pasiliko sandėlyje tol, kol pabaigiau darbą. Kadangi jiems atrodė, kad jų jėgų per mažą, vienas mano bičiulis parūpino dar tris šautuvus, kuriais apginklavau savo šoferius.

Mano laimei vagonai atvyko

visur gana punktualiai ir maisto produktų dalinimas ėjo gana sklandžiai. Turėdamas nuolatos du Vatikano sunkvežimiu ir gerus vietinius pagelbininkus, maisto produktus išvežiojau į atskirus valsčius per 3 savaites.

Praėjus porai mėnesių į "Gustavo liniją" turėjau vežti ir patį maitinimo komisarą. Nešdamas nemažą politinę ir ekonominę atsakomybę, jis norėjo pats susidaryti "Gustavo linijos" vaizdą ir pageidavo, kad aš jį palydėčiau. Komisaras buvo tylus ir ramiai galvojantis žmogus, mėgstant konkretūs daviniai ir skaičiai. Sausais skaičiais ir daviniais aš jį maitinau gal kokias 8 valandas, o kai grįžome namo, jis man prisipažino gerai padaręs, pavesdamas specialų šelpimo planą vykdyti popiežiaus komisijai. Kažin kas būtų išėję iš to plano, jei jį būtų pavedęs valdininkams.

Jei neklystu, nuoširdus ir glaudus bendradarbiavimas tarp popiežiaus komisijos ir maitinimo komisariato pasiekė savo viršūnę dar tais pačiais ar sekančiais metais, kai Vatikanas — nežinau kieno pinigais — galėjo nupirkti Italijai kelis laivus javų Argentinoje. Tie javai, paleisti į apyvarą visoje Italijoje, galutinai atitolino bado smėklą ir įkvėpė pasitikėjimą De Gasperio valdžia. Pats Alcide De Gasperi, prisiminęs anuos laikus vienoje savo kalboje, kalbėjo apie "gyvenimo stebuklą", įvykusį jo valdžios pradžioje. Tikrai, bado pavoju ir tikrą ekonomini chaosą pasisekė išvengti 1946 metais tik per plauką.

Mano nuomone, popiežiaus virtuvės ir tas ypatingas šelpimo planas išgelbėjo "Gustavo linijos" gyventojus nuo katastrofos. Šelpiant vienu kartu apie 230,000 žmonių (80,000 popiežiaus virtuvėse ir 150,000 specialiu planu) atslūgo įtem-

pimas ir žmonės įsitikino, kad Italijos valdžia ir popiežius jų neužmiršo. Paskui ne vienas man yra sakęs, kad be tos ypatingos pagalbos žmonės nebūtų turėję jėgų dirbti laukuose arba atstatymo darbą, nes jų jėgos drugio liga ir nuolatiniu pasninku buvo išsisėmusios. Paleidus 40 vagonų maisto produktų į apyvarą, šiek tiek nusistovėjo ir juodos rinkos kainos.

JUODOS RINKOS SPEKULIANTAI

Su juodos rinkos spekuliantais teko ir man nekartą susitikti. Dalinant maisto produktus Formijos apylinkėje, prisistatė kažkoks nepažįstamas žmogus ir išūliai pasiūlė, kad jam parduočiau bent keletą centnerių makaronų, cukraus ir sviesto. Kai aš griežtai atmečiau jo prašymą, jis nusišypsojo iš mano "naivumo" ir suktai pridėjo, kad jam vienu ar kitu būdu atiteksianti bent dalis tų gėrybių. Jis, matyt, gerai pažino žmonių silpnumą ir tuo pilnai pasinaudojo. Tikrai, nepaisant mano išpėjimo, kad niekas neparduotų tų produktų, cukraus ir sviesto dalis pateko į atsikuriančias valgyklas ir kavines.

Kitą kartą, važiuodamas iš Pontecorvo į S. Giorgio a Liri miestelį, pakeliui radau sustojusį sunkvežimį, kuriame buvo keli miltų maišai. Sunkvežimis buvo sugedęs ir du apsukrūs vyrukai paprašė mane, kad jų sunkvežimį nutempčiau iki vieškelio.

— Gerai, — tariau jiems šypsodamas, — mielu noru nuvešiu jus iki pirmos policijos stoties.

Spekuliantai suprato mano aliuiziją, nesigynė esą juodos rinkos atstovai ir pradėjo teisingai, kad ir jiems reikia kaip nors verstis. Jų nuomone, be juodos rinkos niekas negalės šiandien išsiversti. Juoda rin-

ka esanti vienintelis dalykas, kuris tobulai veikia.

Bevežant spekuliantus, jų senas sunkvežimis dar labiau sugedo ir aš buvau priverstas palikti juos tolokai nuo vieškelio, ant kurio patuliudavo policija.

Kai atvykau į S. Giorgio miestelį, klebonas suruošė man pietus, į kuriuos pakvietė miesto galvą ir nuovados viršininką. Pietų metu atėjo viena pasiturinti moteris ir paprašė manęs, kad vienam seselių vienuolynui Romoje nuvežčiau porą maišų miltų. Nežinau, dėl kokios priežasties karo metu ji slapstėsi tame vienuolyne ir dabar, siųsdama porą maišų miltų, norėjo atsidėkoti gerosioms seselėms.

Išvežti maisto produktus iš bet kokio valsčiaus buvo griežtai draudžiama ir aš, išgirdęs moteriškės prašymą, mečiau linksma žvilgsnį į burmistą ir nuovados viršininką. Burmistras sumišo ir pasakė nieko nežinąs ir nieko negirdėjęs.

— Bet viską žino ir viską girdėjo policijos viršininkas,

— tariau burmistrai ir, atsiskęs į policininką, laukiau, ką jis pasakys.

Nuovados viršininkas sugirgždėjo kėdėje, pasikasė pakaušį ir ieškojo kokios nors išeities. Paskui, ilgokai pagalvojęs, ir jis prisipažino nieko apie tuos maišus nežinąs. O kad aš galėčiau juos saugiai išvežti iš S. Giorgio miestelio, jis prizadėjo budinčius policininkus pasiųsti į kitą miesto dalį, kuria man nereikės važiuoti.

— Tik dėl Dievo meilės nesiųsk juos prie tilto, — tariau nuovados viršininkui, — kur prieš porą valandų pavežiau du spekuliantus. Kuo jie blogesni už mane? Jei išleidžiat tuos du maišus, išleiskite ir kitus, nebent patys spekuliantai patektų jums į nagus. Aš juos

išpėjau, kad nevažiuotu per tiltą, kur nekarta mačiau jūsų policininkus.

Nuovados viršininkas išvertė akis, nusišypsojo ir apleido kleboniją. Geroj nuotaikoj atsisveikino ir burmistras.

VOKIETIS, OŽIUKAI IR MOKYTOJA

Su S. Giorgio a Liri gyventojais pergyvenau savotišką nuotykią. Kartą Cassino mieste sutikau vieną vokiečių karo belaisvį, dirbantį lenkų kapinėse prie Montecassino vienuolyno. Vokiečių belaisvių ten buvo apie 100 ir, pagal kareivio pasakojimą, lenkai su visais elgėsi labai žmoniškai. Tą komplimentą norėjau perduoti lenkui kapitonui, kurį pažinau asmeniškai. Deja, belaisvių maistas toks buvo prastas, kad jie vargais negalais vos galėjo atlikti sunkius darbus.

— Gerai, — tariau vokiečiui kareiviui, — aš esu Vatikano kunigas ir pasistengsiu jums ką nors atvežti. Bet kaip galėčiau jums įteikti maisto produktus, kad lenkai nepastebėtų? Nors mes su kapitonu esame geri pažįstami, tačiau nenorėčiau, kad jis matytų jums skirtus maisto produktus. Mat, jis galėtų pamanyti, kad jūs man nusiskundėte arba kad Vatikanas kišasi ne į savo dalykus. Nors daryti gera niekas nedraudžia, bet lenkai yra jautrūs žmonės ir galėtų užsigauti.

Belaisvis man atsakė, kad jis keletą kartų į savaitę atvažiuojas į Cassino miestą pasiimti vandens ir ta proga galėtų pasiimti ir maisto produktus. Bet kur aš juos paliksiu?

— Paliksiu pas seses pranciškietes, — tariau kareiviui ir parodyčiau pranciškiečių našlaityną. — Ateinantį šeštadienį aš pats būsiu tenai apie 10 valandą ir pats galėsiu įteikti maisto produktus. Ar bus gerai, jei atvešiu makaronų ir žirnių sriubos?

Kai išgirdo žirnių sriubą, vokietis nusišypsojo visu veidu ir prisipažino, kad jos nevalgęs gal kokius metus. Taip, žirnių sriuba patiksianti ir jo draugams.

Sutartą dieną punktualiai atvykau į Cassino miestą ir, skverbdamasis pro žmonių minias, važiauvau prie seselių namo. Tą dieną buvo nemažas turgus ir visos prekės buvo išstatytos abiejose kelio pusėse. Prie paties seselių namo man krito į akis keli nematyti gyvuliukai, sudėti į atvirą pintinę. Gyvuliukai pasirodė esą jauni ožiukai ir tokie gražūs, kad aš sustojau jų pasižiūrėti.

Turėjau gerą ar blogą įprotį klausinėti visų parduodamų daiktų kainų. Kai paklausiau jaunos mergaitės, kiek kaštuoja tie ožiukai, ji klyktelėjo keistu balsu, puolė prie manęs, užsikabino man ant kaklo ir pradėjo verkti ir juoktis. Spausdama mane prie savęs, ji kartojo keletą žodžių, kuriuos esu girdėjęs ir iš sesers Karmėlos lūpų: „padre mio, o Signore” ir panašiai. Iš tų žodžių supratau, kad būsiu jai pažįstamas, bet, nematydamas jos veido, negalėjau jos atpažinti. Tuo tarpu į mus sužiuro visi aplink stovėjusieji žmonės ir šypsojosi. Jų tarpe buvo ir anas vokietis.

Kai mergaitė palengva atsipalaidavo nuo mano kaklo, ji paklausė mane, ar aš ją pažįstu. Matydama, kad mano atmintis veikia palengva, ji prisipažino esanti viena iš Cesano stovyklos mokytojų, kurią aš išgelbėjau iš vokiečių. Ji gyvenanti S. Giorgio a Liri miestelyje.

— Ne, — tariau mergaitei, — tu nebuvai mokytoja, bet mokytojos pusseserė. Aš tave išgelbėjau iš vokiečių todėl, kadangi prیزadėjai būti mokytoja. Aš manau, kad jokia jėga nebūtų galėjusi atplėšti tavę nuo pusseserės, todėl pasiėmiau jus abi. Sakyk, kaip se-

kasi tavo pusseserei?

Mergaitė man atsakė „gerai” ir, matydama besišypsančią minią, pradėjo aiškinti žmonėms, kaip aš ją išgelbėjau iš vokiečių. Minioje stovėjo vokietis karo belaisvis, kuris, ačiū Dievui, nesuprato itališkai.

— Gerai, — tariau mergaitei, — pasveikink savo pusseserę ir S. Giorgio a Liri kleboną. Labų dienų burmistruui ir policijos viršininkui. Jie yra šaunūs vyrai. Dabar aš norėčiau pasikalbėti su šiuo vokiečiu, kuris stovi minioje. Atvažiuok su pusseserim į Cassino miestą ateinantį šeštadienį ir aš atvešiu jums kokią nors šv. Tėvo dovaną.

Kai priėjau prie vokiečio, radau jį gerokai sumišusį. Jis sakėsi ilgai gyvenęs Italijoje, bet tokios scenos dar nematęs. Jis norėjo žinoti, kokia yra mano giminystė su ta mergaite.

— Ne, — aiškinau vokiečiui, — mes nesam giminės, bet neblogi pažįstami. Savo laiku aš buvau vienos karo pabėgėlių stovyklos kapelionu ir išgelbėjau tą mergaitę nuo jūsų draugų, kurie ją ir jos pusseserę norėjo išvežti į Vokietiją darbams. Kai vedžiau 5 nacių atrinktas mergaites pro jūsų sargybą, vienas kareivis mane įtarė ir norėjo sustabdyti. Tuokart aš priėjau prie jo, paprašiau cigaretės ir jo dėmesį nukreipiau į kitą dalyką. Atsimenu, kad ta proga suimtas mergaites pavadinau ožkomis. Viena iš anų „ožkų” dabar pardavinėja ožiukus.

— Pone klebone (Herr Pfarrer), — tarė man atsidūdamas vokietis, — visas pasaulis išėjo iš proto.

— Beveik taip ir yra, — pri-tariau belaisviui, atidaviau jam kelis maišus makaronų ir žirnių sriubos, išpėdamas, kad saugotųsl lenkų. Atsisveikindamas prیزadėjau kada nors juos aplankyti.

REDAKTORIUS LINKI

Sveikinu "Laiškų Lietuviams" penkiolikos metų sukakties progą ir linkiu, kad "L. L." visuomet laikytųsi progresyvios linijos, nes užsi-konservavimas reiškia mirtį.

*J. Vaišnys, S. J., Montreal
"L.L." redaktorius, 1950-1963*

DRASUS TVIRTINIMAS

Galima drąsiai tvirtinti, jog šis žurnalas yra geriausiai at-rodantis periodinis leidinys visoje mūsų išeivijos spaudoje. Ypatingai jo iliustracinė pusė gali lygintis su geriausiais amerikiečių žurnalais, kurių ištekliai gerokai praneša lietuviams. Taip pat ir šio žurnalo turinys stengiasi dominti įvairaus amžiaus bei išsilavinimo tautiečius.

Tėviškės Žiburiai, III 25

NAUJOS PAVARDĖS

Džiaugiuosi naujomis pavardėmis, kurios irodo augančią skaitytojų šeimą. Žaviuosi at-rasta kalba tarp rašančiojo ir skaitančiojo. Gėriuosi A. Grauslio straipsniais, suke-liančias minčių bangas. Jo ir šių dienų mastytojų pasisakymai praturtina daugelio vidų. "L. L." verti į katalikiškos šeimos knygų lobyną.

G. Valiulienė, Čikaga

ANŲ VAIKU PAVYZDŽIU

Jau porą kartų buvo rašyta apie New Haven, Conn., lietuvių vaikus, Kalėdoms užsa-kiusius savo tėvams "Laiškus

Lietuviams". Retas ir labai gražus įvykis! Tikimės, kad jų pavyzdžiu paseks ir kiti lietu-viai vaikai, jaunuoliai, nes gražesnės ir vertingesnės do-vanos tėvams, vargu, ar gali-ma berasti. Žurnalas visais at-žvilgiais tinka, ne tik tėvams, bet ir patiems vaikams, jau-nuoliams. Tėvai ir vaikai, skaitydami "L. L.", rastų daug medžiagos pasikalbėjimams ir diskusijoms religijos ir lietu-vybės reikalu. "L. L." turėtų rasti vietą kiekvienoj lietu-viškoj šeimoj.

Motina, New Haven, Conn.

MOZAIKOS ĮSPŪDIS

Jūs labai įdomiai suskaldote medžiagą ir duodate įvairias antraštes, antraštėles, kas su-daro įdomaus filmo, o gal ge-riau — spalvingos mozaikos įspūdį. Gal iš tikro šitokia priemonė paskatina žmogų perskaityti straipsnį iki galo. Kiek aš žinau, žmonės dabar skaito labai greitai ir ilgų išti-sinių tekstų nesiryzta iki galo perskaityti.

Kun. V. Cukuras, Putnam,

APIE APSNŪDIMĄ

"Fidel Castro Viščiukai" ar panašūs politiški straipsniai ar nenuvertins pamėgtą žur-nalo stilių?

Man labai patiko prieš kelis metus buvęs straipsnis apie katalikų Bažnyčios sustingimą bei apsnūdimą. Ar negalėtų atsirasti straipsnių apie JAV vyskupų apsnūdimą? Kada kokie politikieriai bei ateistai

išveja malda iš mokyklų, ne-duoda nei susisiekiimo, nei pa-ramos privačioms mokykloms, tai mūsų vyskupai tyli, nors jie, atrodo, yra šiame krašte gerbiami. Abejoju, ar lenkų vysk. Vyšinskis ar vengrų vysk. Mindszentey taip jau lengvai nusileistų.

J. Gužutis, Cicero

NEDAUG MĖNESIENOS

Prof. V. Bieliausko straips-nis apie vedybinį gyvenimą (vasaris, 51 psl.; kovas, 88 psl.) man labai patiko. Jame tikrai daug tiesos ir sutinka su ma-no nuomone, kad vedybiniame gyvenime niekada nėra per-daug "mėnesienos ir rožių".

K. D., Čikaga

APIE ŠEIMŲ SAJŪDĮ

Ar negalėtumėte "L. L." įdėti straipsnio, kuris plačiau žmones supažindintų su C. F. M. (Christian Family Move-ment — Krikščioniškų Šeimų Sajūdžiu)?

G. I.

TIKĖJIMAS — GYVENIMAS

... daug dalykų sužinojau, beskaitydama "L. L.", kaip apie tikėjimo pagilimą ir visokias šeimos bei jaunimo problemas. Kaip kard. New-man sako: "Kiekvienam iš mūsų šiame gyvenime reikia atsiversti", taip tik rimtas dvasinis skaitymas ir paruošia kelią atsivertimui... Kai tikėjimą pagilini, kyla noras gyven-ti tuo tikėjimu ir matai, kad tikėjimas yra gyvenimas.

B. J., Toronto

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

RED DESERT

Pereitais metais Venecijos tarptautiniame filmų festivalyje pelnytai laimėjęs pagrindinę premiją, šis filmas laikytinas stipriausiu italų režisoriaus Michelangelo Antonioni kūriniu. Filmas teiks nemaža medžiagos diskusijoms, pristatydamas neįprastą neurozės studiją. Iš kito požiūrio, režisorius pateikia kiek bauginančią dabarties gyvenimo panoramą su slypinčiais pavojais ir krizėmis, išplaukiančiomis iš perdėto skubėjimo, mechanizmo ir ypač pastovių vertybių bei tradicijų nebeįvertinimo.

Antonioni vysto istoriją moters, kuri anksčiau buvo bandžiusi nusizudyti ir po to automobilio katastrofos liko psichiškai sukręsta. Pripažindama savo neurotinę padėtį, ji desperatiškai ieško oazės nepakeliamoje moderniškoje dykumoje. Nesulaukdama supratimo iš savo vyro, ji ieško pagalbos pas vieną iš jo kolegų, kurs irgi nedaug pajėgesnis. Didelį smūgį suteikia ir jos sūnus, apsimesdamas polio ligoniu. Moteriškės krizė filmo eigoje žymiai svyruoja ir galė suteikiama šiek tiek vilties apie jos sunormalėjimą.

Režisorius įtaigoja, kad daugelis labai dažnai nenori ar nepajėgia pagelbėti savo artimui dėl bendravimo ir meilės stokos. Pirmą kartą panaudodamas spalvas, Antonioni joms priduoja didelę reikšmę nuotakų pavaizdavime. Gyvos ir ryškios spalvos pabrėžia nor-

malumą, jų trūkumas — vienvatę ir pan. Net rūkas simboliškai naudojamas kaip judanti pertvara tarp normalaus gyvenimo ir neurotinio stovio.

Pagrindinės veikėjos rolėje Monica Vitti, dalyvavusi ir Antonioni trilogijos filmuose, šį kartą pasirodo stipriau negu bet kuriame ankstesniame filme. Dar kiek dėmesio patraukia Richard Harris kolegų inžinieriaus rolėje.

Filmo tema gili, bet pristatymo būdas ir stilius plačioms audiencijoms gali būti nepriimtinas ir net nuobodus. Dėl eilėje atvejų erotinio elemento pernelyg detalaus nagrinėjimo filmas rezervuotinas vien pilnai subrendusiems žiūrovams.

BAY OF THE ANGELS

Rašytojas-režisorius Jacques Demy, ne taip seniai pristatęs įdainuotą filmą "The Umbrellas of Cherbourg", šį kartą pasiekia didesnio dramatiškumo, iki smulkmenų išnagrinėdamas azartinių lošėjų gyvenimą ir jo nuotaikas. Kaip besisukanti ruletė pagauna lošėjų užsidegimą, taip lygiai ir šis filmas pajėgia palaikyti žiūrovų dėmesį iki pat filmo galo, kurs, deja, neatrodo nei lauktas, nei logiškas.

Paryžiaus banko tarnautojas svajoja apie garbę ir pasisekimą, bet saikingai, kol jo draugas prisivilioja jį prie ruletės. Po pradinių pasisekimų jaunuolis rimtai susidomi azartiniais lošimais ir pasiryžta pamėginti laimėti Riviera azarti-

nių lošimų namuose. Nicoje jis susitinka su Jackie. Tai visiškai azartinių lošimų aistra persiėmusi moteris; dėl to praradusi vyrą, vaiką, draugus, brangenybes. Jos gyvenimo pulsas kyla ar slūgsta pagal ruletės rezultatus. Netrukus ir jaunuolis tampa jos, o taip pat ir azartinių lošimų vergu.

Režisorius grakščiu stiliumi sukuria lyg kito pasaulio atmosferą, kurioje veikėjai sukasi kaip nerealių figūrų, atsiplėšusios nuo praktiškos kasdienybės rutinos. Nors režisorius švelniai įvelia žiūrovą į pagrindinių veikėjų azartinę aistrą, tačiau gana nedviprasmiškai užakcentuoja, jog šioje žūvančioje poroje atsispindi moderniškų nerimasties simptomai.

Naujokas filmuose Claude Mann gana pasyviai ir nevisa da įtikinančiai išsijungia į jam pavestą rolę, kai tuo tarpu Jeanne Moreau tampa viso filmo centru. Su giliu dramatišku išsijautimu Moreau perduoda azartiniuose lošimuose paskendusios moters vaizdą, panašiai kaip Jack Lemmon prieš kiek laiko jautriai ir sėkmingai pavaizdavo vergavimą alkoholiui filme "The Days of Wine and Roses".

Michel Legrand muzikinis palydėjimas labai darniai jungiasi prie atmosferos apibūdinimo ir nuotakų išryškinimo. Suaugusiems.

ALL THESE WOMEN

Tik patys karštieji Ingmar Bergman gerbėjai pajėgs pasi-

džiaugti paskutiniu ju režisoriaus kūrinium, kuriame jis pirmą kartą pavartoja spalvas. Platesnei publikai tik susidaro išpūdis, kad šis filmas nėra vertas Ingmar Bergman vardo, o gal net ženklina iškilusio režisoriaus nuosmukį. Veda moje mintyje režisorius, atrodo, norėtų pasišaipyti iš kritikų. Tai jau dvelktų lyg ir nedėkingumu, nes juk daugelis kritikų net perdėtai jį iškelia ir garbina.

Filmas pradedamas garsaus violončelisto Felikso laidotuvėmis. Eilė jo „našlių“ atsisveikina su karste guliniu genijumi. Persimetant į spalvas, pavaizduojama keturios paskutinės dienos genijaus gyvenime. Nemažiau garsus kritikas ir kompozitorius Kornelijus atvyksta į ištaigingą Felikso vilą, norėdamas susitikti su violončelistu ir gauti kiek asmeniškų žinių rašomai genijaus biografijai. Genijaus išgarbinimas biografijoje užtikrinamas tik su sąlyga, jei Feliksas artimiausiame koncerte išpildys kritiko kūrinį. Kritikas violončelisto niekad nesutinka ir rankioja žinias vien iš jo žmonos, namų užvaizdo bei gausaus haremo atstovių. Nepaisydamas žmonos bei savo agento prieštaravimų, Feliksas koncertą pradeda su Kornelijaus kūrinium ir tuoj sukreinta negyvas.

Perdėtai negyvenimiškoje aplinkoje modernaus laikotarpio dvasia maišosi su čarleston periodu. Nors pasitaiko keletas trumpų nuosirdžiai komiškų momentų, bendra filmo eiga tempiama su nuoboduliu iki visiško tuštumo. Vos 80 filmo minučių prailgsta daugiau negu trys valandos.

Dirbtinų charakterių maišaty kiek stipriau pasirodo Jarl Kulle, Bibl ir Harriet Andersson bei Eva Dahlbeck. Šiame filme tikrai pasigendama

Bergman kūriniam taip būdingo gilesnio charakterių išryškinimo.

Dėl paties pristatymo būdo ir keletos scenų filmas sudaro moralinių priekaištų bet kuriai žiūrovų kategorijai.

THE YELLOW ROLLS-ROYCE

Filmo centre stovi ištaigingas Rolls-Royce automobilis, kaip jungtis tarp trijų skirtingų ir nieko daugiau bendro neturinčių epizodų. Režisoriaus Anthony Asquith, finansuotojas Anatole De Grunwald ir teksto paruošėjas Terence Rattigan, anksčiau bendromis pastangomis sukūrę „Millionairess“ bei „V. I. P.'s“, ir šį kartą pasilieka panašiam žanre.

Užsienio reikalų ministerijos aukštas valdininkas kaip pavėluotą sukaktuvių dovaną žmonai nuperka Rolls-Royce automobilį. Pastebėjęs, kad tai tapo žmonos neištikimybės slėptuve, grąžina automobilį pardavėjui.

Italų kilmės gangsteris tą patį automobilį nuperka savo draugei. Jam skubiais reikalais išvykus Amerikon, mergina šią progą ir automobilį panaudoja draugystei su jaunu fotografu.

Trečiu kartu automobilį atperka amerikietė našlė, kuri įsivelia į jugoslavų partizanų veiklą. Ir šiuo atveju automobilis tarnauja ne tik ginklų transportui.

Rusijoj gimęs, bet Anglijoj gyvenęs filmo statytojas į veikėjų sąstatą sutraukė eilę tarptautinių garsenybių. Angliją atstovauja Rex Harrison, prancūzė Jeanne Moreau pastebima anglės didikės rolėje, prancūzas Alain Delon — kaip italas fotografas, švedė Ingrid Bergman — kaip amerikietė našlė, egiptietis Omar Sharif — kaip jugoslavų partizanas,

amerikietis George C. Scott — kaip italas gangsteris. Šiame mišinyje dar pastebime ir Shirley MacLaine, Isa Miranda, Carlo Croccolo ir kt.

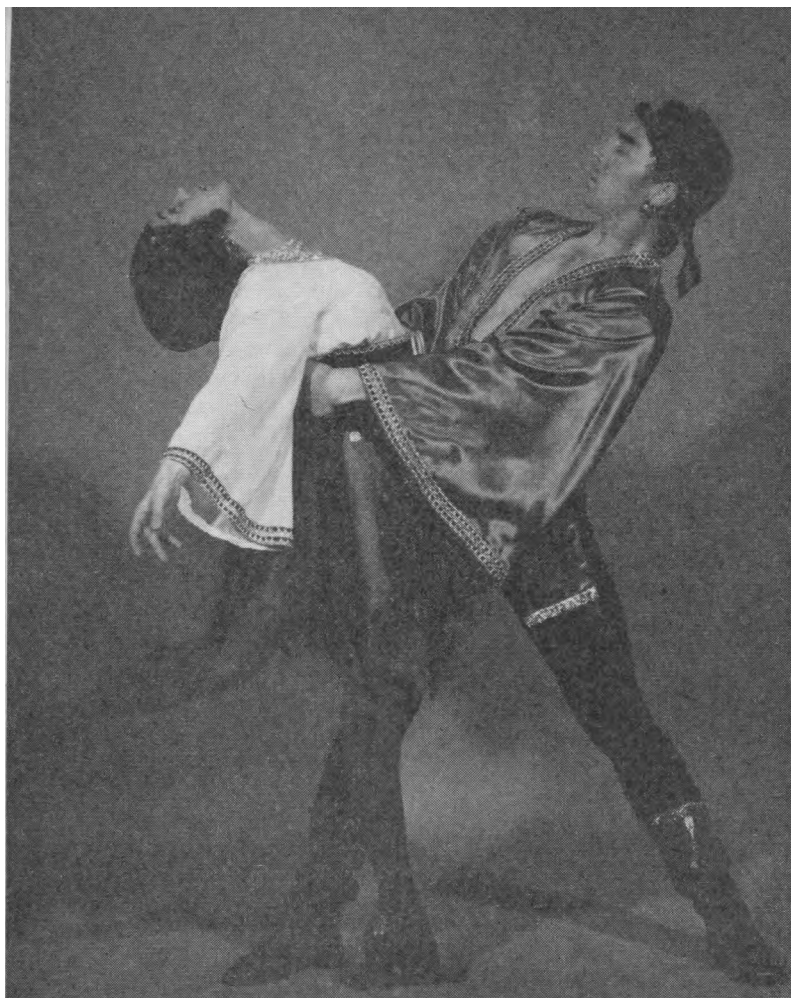
Moraliniu požiūriu vertinant, filmas rezervuotinas vien pilnai subrendusiems žiūrovams, nes ypač paskutiniuose epizoduose nemoralumai pristatomi tokioje formoje, lyg tai būtų visai priimtinas dalykas.

BANANA PEEL

Du iš gabiausių dabarties prancūzų artistų — Jeanne Moreau ir Jean-Paul Belmondo įtraukiami į suveltą nusikaltimų ir seklių maišatį, pavairintą ryškiu komedijos atspalviu. Tarptautinio garso pasiekusio ir neseniai mirusio režisoriaus Max Ophuls sūnus Marcei, prisidėjęs ir prie filmo teksto paruošimo, šiuo filmu debiutuoja kaip pradedantis režisorius. Anksčiau yra surežisavęs tik neilgą epizodą tarptautinės gamybos filme „Love at Twenty“.

Išnaudoto pramonininko duktė sumano suvesti sąskaitas su tėvo apgavikais. Jai padeda jos vyras, nuo kurio buvo atsiskyrusi. Bendri uždaviniai vėl sušildo prigesusią meilę. Būtina filmą sekti nuo pradžios, bet ir šiuo atveju iš žiūrovo pareikalaujama nemaža atidumo, kad būtų galima sėkmingai sekti, kas ką apgaudinėja.

Netikėtumų ir šalutinių intrygų prikaišyme režisorius tikrai perdeda, ypač kai sparčioje tėkmėje nebespėja išryškinti šalutinių veikėjų charakterių ir pateisinti nepastovios jų laikysenos. Šalia minėtų pagrindinių artistų pagaunancios vaidybos prie filmo teigiamumų priskaitytini autentiški Paryžiaus, Anglijos ir Rivieros vaizdai. Filmą sudomins tik nuolatinę įtampą mėgstančius suaugusius.

Baletininkai Violeta Karosaitė ir Jaunutis Puodžiūnas

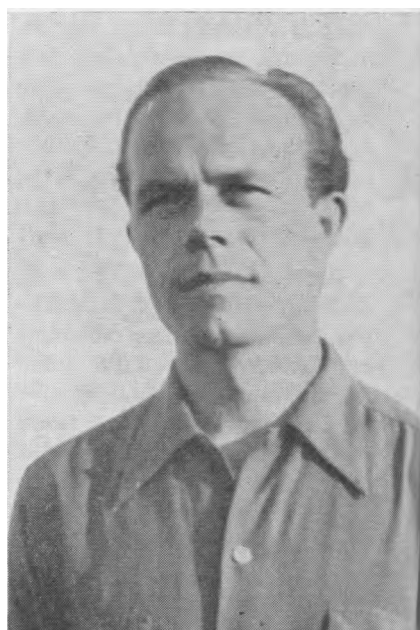
Muzikas Antanas Nakas

**BALETO,
MUZIKOS
IR
DAILIOJO
ŽODŽIO
VAKARAS**

“Laišku Lietuviams” penkiolikos metu su-
kakčiai paminėti nukelta šventė įvyksta bir-
želio mėn. 5 d., šeštadienį, 7 val. 30 min. va-
karo, Čikagoje, Jaunimo centro didžioje sa-
lėje. Meninę programą išpildys iškilūs lietu-
viu baletininkai VIOLETA KAROSAITĖ ir
JAUNUTIS PUODŽIŪNAS. Programa bus
pajvairinta akt. LEONO BARAUSKO dekla-
muojamu dailiuoju žodžiu bei muz. ANTA-
NO NAKO specialiai šiai šventei sukurtais
muzikiniais interliudais.

Šventės pradžioje “Laišku Lietuviams”
straipsnio konkurso laureatams bus įteiktos
V. Kuliešiaus, dr. St. Biežio su Ponia, V. Tu-
masonienės ir kitu mecenatu skiriamos pre-
mijos,

Lietuviškoji visuomenė yra nuoširdžiai kvie-
čiama šioje šventėje gausiai dalyvauti, pasi-
grožėti įvairia menine programa ir tuo pa-
čiu paremti jau penkiolika metų gyvuojan-
čio žurnalo tolimesni leidimą.

Aktorius Leonas Barauskas

PADĖKA

Po 2 dol. aukojo J. Ostrogorsky, S. Palubinskienė (Idaho); M. Kuncienė (Iowa), J. Luginys (Montana); E. Mažeikienė (Washington), P. Minkūnas, O. Kaunienė, kun. L. Klimas, A. Gyls, J. Lipnickas, V. Solomonas, A. Stonienė, O. Lukoševičienė, O. Danisevičiūtė, V. Rajeckas, B. Bernotas, (New York); J. Karklys, R. Kirvis, J. Pupinskas, B. Apanavičius, (Rochester); V. Sniolis, B. Mikoliūnas, V. Andriušis, dr. E. Lenkauskas, A. Varekojis, B. Bernotas (Cleveland); V. Maciejauskas, H. Pakalnis, V. Kamantas, H. Pakalnis (Ohio); P. Baltakis, P. Raulinaitis, I. Turn, P. Grauzinis, S. Gorodeckas (California); kun. Z. Smilga, A. Varneckas, E. Arlauskas, A. Brazauskas, Z. Rajeckas, V. Levanas, J. Leiberis, B. Kūkalis (Conn.); S. Smalinskienė, S. Aukštikalnis, P. Rozinskas, J. Balnionis, J. Rumša (Detroit); B. Kripkauskas, K. Seniūnas, A. Milmantienė (Michigan);

kun. V. Karalevičius, O. Dargis, A. Juškys (N. J.); V. Manelis, J. Palekas, J. Deltuva, dr. V. Plioplys, K. Balčiūnas, A. Vitkūnas (Illinois); R. Viskanta, B. Daukantas, M. Steikūnienė, D. Bartkus, A. Motiejūnienė (Indiana); V. Procuta (Wise.); E. Taylor (Okla.); B. Galvanauskas, J. Kizlauskas, T. Karaliūtė, D. Sabalis, V. Ališauskas, V. Sodeika, D. Remyš, A. Skribulis (Cicero); V. Mažeika, J. Kakevičius, O. Krasauskas, J. Žiūraitis, S. Paketuras, J. Kallantis, J. Skilandžius, A. Martišius, A. Stankus, K. Daunys, M. Bumbulienė, G. Kazemėkas, J. Karaliūnas, S. Kęsgaila, P. Kalvaitis, L. Muraškienė, V. Kežinaitis, J. Telšinskas (Florida); V. Tamulis, M. Kapočius, O. Vilėniškis, V. Grybauskas, J. Krikščiukaitis, L. Senutienė, A. Dulskis, (Mass.); E. Dambriūnienė, O. Kukarskienė, M. Šimkus (Md.); P. Mikalauskas (Omaha).
Visiems nuoširdžiai dėkojame.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Jonas Minelga. LABAS RYTAS, VOVERE. Didelio formato dviejų spalvų K. Veselos piešiniais iliustruota eilėraščių knyga vaikams. Kaina 2.50. Knyga gaunama: JAV LB Kultūros Fondas, % J. Bertašius, 5348 S. Talman Avė. Chicago, 111. 60632; taip pat pas knygu platintojus.

Alė Rūta. GYVENIMO LAŠAI. Eilėraščiai. Turinyje: Skausmo dovanos, Mirga saulėje lapai, Gyvenimo lašai. Išleido Nidos leidykla Londone 1964 m.

Albinas Baranauskas. KARKLUPĖNUOSE. "Draugo" premijuotas romanas. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. 224 psl. Kaina 2.50 dol.

NEPRIKLAUSOMAI LIETUVAI. Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje leidinys paminėti dvi sukaktis: 45 m. nuo Lietuvos Šaulių Sąjungos įsikūrimo ir 10 m. nuo jos atsikūrimo tremtyje. Red. P. Petrušaitis. Red. komisijos nariai: A. Gintneris ir A. Valatkaitis. Kaip įvardiname žodyje rašoma, "ši knyga nėra Šaulių Sąjungos istorija. Istorikai, tačiau, ras joje apščiai istorinės medžiagos". Gausiai iliustruota fotografijomis. Iliustravo V. Vijeikis. Spausdino ViVi Printing. 496 psl. Kaina 5 dol. Gaunama pas knygos administratorių: Mr. K. Žilėnas, 1920 So. 51st Avė., Cicero 50, III.

AKĖČIOS. Nr. 1(2). Leidžia Romuva ir Vaga. Humoristinis laikraštėlis.

2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636